

En afrikaner med røde øjne!

- Rapport om politiets praksis i forbindelse med visitationer.

En afrikaner med røde øjne!

- Rapport om politiets praksis i forbindelse med visitationer.

1. udgave 2011.

Udarbejdet af

Dokumentations- og Rådgivningscenteret om racediskrimination (DRC)

Udgivet med støtte fra Open Society Institute

Tryk,

ISBN 87-90382-35-8

Postadresse:

DRC

Boks 549

2200 København N

Besøgsadresse:

Verdenskulturcenteret

Nørre Alle 7, 2. sal

København/ Nørrebro

Telefon 35363850

Fax 35361590

e-mail: drc@drcenter.dk

Hjemmeside: www.drcenter.dk

Engelsk: www.dacord.dk

Indhold

Forord.....	5
1. Definitioner.....	6
1.1 "Ethnic profiling/etnisk profilering".....	6
1.2 Stop an Search/Visitation.....	7
1.3 Race discrimination/Racediskrimination.....	7
1.4 Eksklusion og Inklusion.....	8
2. Indledning – Undersøgelsens kontekst.....	10
3 DRCs rolle i forhold til monitorering af situationen.....	13
4 Reglerne og deres anvendelse i praksis.....	15
4.1 Lovgivningen.....	15
4.1.1 Politiets beføjelser til at stoppe folk på gaden.....	15
4.1.2 Politiets beføjelser til at visitere folk på gaden.....	15
4.2 Visitationer i almindelighed.....	15
4.2.1 Visitationszoner.....	16
4.2.2 Politiets beføjelser til at stoppe folk i bil.....	16
4.3 Forbud mod diskrimination.....	16
4.3.1 International lovgivning.....	17
4.4 Sagseksempler.....	18
4.4.1 Politiets egne tal.....	18
4.4.2 Videoptagelser af politiets standsning.....	19
4.4.3 To politirapporter.....	21
4.4.3.1 Politirapport 1.....	21
4.4.3.2 Politirapport 2.....	22
4.4.4 Eksempel: "Anmeld mistænkelige østeuropæere".....	22
4.4.5 Eksempel: Presseinvitation fra Københavns Politi:.....	23
4.4.6 Eksempel: "Romaers tunger er fulde af løgn".....	24
4.5 Delkonklusion.....	24
5 Kvalitativ dataindsamling.....	26
5.1 Undersøgelsens målgruppe.....	26
5.2 Kvalitativ dataindsamling generelt.....	26
5.3 Fravalg af informanter.....	27
5.4 Geografisk kriterium.....	28
5.5 DRC interviews.....	28
5.5.1 Nørrebro som bydel og mediernes rolle.....	29

5.5.2	De unges oplevelser med visitationszoner	29
5.5.3	De unges holdning til visitationszonerne og følelsen af at blive visiteret	30
5.5.4	De unges oplevelser med politiet	30
5.5.5	De unges tillid til politiet	32
5.5.6	Klagevejledning og dokumentation fra politiet	33
5.5.7	Danskhed.....	34
5.5.8	Multietnisk politi.....	34
5.6	Delkonklusion	34
6.	Konklusion og anbefalinger	36
6.1	Anbefalinger.....	40
6.1.1	Anbefalinger generelt.....	40
6.1.2	Anbefalinger til Københavnsn Politi.....	40
6.1.3	Informanternes anbefalinger	41
6.1.4	Institut for Menneske rettigheders anbefalinger	41
	Litteraturliste.....	43
	Bilag	44
	Bilag 1. Københavns Politis forhold til de etniske minoriteter.....	44
	Bilag 2. Udskrift af tidsmæssigt forløb af anholdelse.....	46
	Bilag 3. Spørgeguide.....	48

Forord

I USA blev den første "Human Rights Commission" oprettet i 1921 i Chicago som følge af omfattende raceoptøjer i byen. Siden er der kommet flere til, og i England blev "Commission for Racial Equality" på samme måde et redskab til at modvirke de spændinger, som førte til alvorlige uroligheder i engelske byer, ligesom også franskmændene har oplevet uroligheder i forstæderne med sammenstød mellem politi og unge med indvandrerbaggrund.

I Danmark er det hidtil ikke gået så galt, men i februar 2008 udbrød der uroligheder på Nørrebro, som for en gang skyld ikke handlede om EU afstemning eller BZ. "Gnisten der tændte Nørrebro"¹ omtaler unge med anden etnisk oprindelse end dansk, der gik til angreb på politi og brandmænd, som følge af en episode, hvor en ældre palæstinenser angiveligt blev udsat for politibrutalitet. Fra myndighedernes side blev dette udlagt som et udslag af kedsomhed, mens de unge selv gav udtryk for, at der gennem længere tid var opsparet en betydelig frustration over politiets fremfærd², herunder brug af visitationer m.v.

De unge mennesker blev dog mødt med total afvisning fra det officielle Danmark, og der er naturligvis heller ikke nogen "undskyldning" for at sætte ild til andres ejendom eller for at kaste med sten.

Som samfund er vi dog ikke desto mindre nødt til at spørge os selv, hvordan vi har tænkt os at løse potentielle konflikter – herunder sociale/etniske spændinger. I de ovennævnte lande slås der også hårdt ned på "ballademagerne", men samtidig har man indset nytten af eksempelvis at oprette menneskerettighedskommissioner og nytten af at samarbejde med civilsamfundet for at forsøge at modvirke gentagelser.

Formålet med DRC's undersøgelse er derfor dels at beskrive situationen og dels at komme med fremadrettede forslag til, hvad der kan gøres bedre for at modvirke (unødvendige) konflikter i at opstå samtidig med, at det naturligvis forsat skal være sådan, at politiet kan udføre deres arbejde på en professionel måde, til gavn for alle borgere i landet.

DRC kan i denne forbindelse henvise til bl.a. professor Eva Smith, formand for Europarådets Racismekomite (ECRI), der allerede i 2008 opfordrede det danske politi til at registrere de visiteredes nationalitet m.v. for at sikre muligheden for at lave statistik over eventuel diskriminerende effekt af visitationerne.

DRC skal i denne forbindelse også henvise til Institut for Menneskerettigheder, der i samarbejde med Open Society Justice Initiative har udgivet rapporten "Etnisk profilering i Danmark"³. Her finder man en primært retlig beskrivelse af situationen, samt en række forslag, mens indeværende rapport supplerer ved i højere grad at være en beskrivelse af, hvad de etniske minoriteter oplever i mødet med politiet. Dels gennem eksempler, hvor vi har fået adgang til politiets eget materiale og dels gennem interviews med unge, der har været udsat for visitationer.

---

¹ Nyhedsavisen d. 12. februar 2008, "Gnisten der tændte Nørrebro".

² Politiken d. 19. februar 2008 "Åbent brev"

³ Etnisk profilering i Danmark – dansk retsbeskyttelse inden for politiets arbejdsområde, IMR 2011

Kapitel 1. Definitioner

Der vil i det følgende optræde begreber, som vi ikke er så vant til at benytte herhjemme, og derfor er det nødvendigt først at se nærmere på definitionen af disse begreber.

1.1. ”Ethnic profiling/etnisk profilering”

Det umiddelbart vigtigste begreb at få afklaret, er det vi kender fra engelsk ”Racist or ethnic profiling”, og som vi med lidt god vilje oversætter til dansk som ”etnisk profilering”.

Der findes ingen egentlig definition af begrebet i dansk lovgivning, men man kan efter omstændighederne anvende ECRIs General Policy Recommendation No. 11 om bekæmpelse af racisme og racediskrimination i politiarbejdet:

”Politiets brug af grunde så som race, hudfarve, sprog, religion, nationalitet eller national eller etnisk oprindelse ved udøvelsen af kontrol-, overvågnings- eller efterforskningsaktiviteter, uden nogen objektiv eller rimelig begrundelse.”⁴

Med dette udgangspunkt kan man inddrage den danske sociologiprofessor Lars Holmberg, der fulgte Glostrup Politi og udarbejdede en undersøgelse om, hvordan politifolk inddeler mennesker ikke blot i forhold til hvad de gør, men også i forhold til, hvem de er. Det var således ikke ligegyldigt om politifolkene ved første øjekast identificerede borgeren til at være ”Hr. eller Fru Danmark”, i modsætning til at blive anset for at være ”et af røvhullerne”.⁵

Dette suppleres med opdelingen i ”klientel”, det som man på engelsk omtaler som ”the usual suspects”, overfor: ”de gode danske borgere”. Ligesom ”røvhullerne” tiltrækker klientellet sig betydeligt mere opmærksomhed end ”Hr. og Fru Danmark”.

Holmberg fik også lejlighed til at studere, hvordan betjentene reagerede på mødet med såkaldte ”2. generationsindvandrere”, hvilket er ofte forekommende på Københavns Vestegn. For det første konkluderede han, at politifolkene ikke bogstaveligt mener alle personer, hvis forældre er indvandret og som selv er født i Danmark:

*”.. for eksempel har flere betjente fortalt, at der aldrig er vrøvl med vietnameserne. Typiske andengenerationsindvandrere er for politifolkene en snæver afgrænset gruppe. Det drejer sig om unge mænd med mørk hud, hvis familie stammer fra Tyrkiet, Pakistan eller et mellemøstligt land. Gruppen betegnes ofte som muslimer og af og til blot som sorte.”*⁶

Det er uden tvivl nødvendigt for den gode politibetjent at gøre sig nogle observationer, men det er netop her, at spørgsmålet om disse er baseret på objektive og rimelige begrundelser, der hele tiden må tages op til vurdering. En eller to dårlige oplevelser med personer med anden etnisk oprindelse må ikke få politifolkene til at generalisere og konkludere, at ”så er de alle sammen sådan”. Da DRC havde mere end 100 betjente på kursus, var det bl.a. et vigtigt element, at de fik lejlighed til at møde unge med indvandrerbaggrund, der var medicinstuderende m.v., og som dermed afkræftede myten om, at alle ”2.G ’er” er - eller er på vej til at blive kriminelle.

---

⁴ Op.cit side 13 (uofficiel oversættelse fra engelsk).

⁵ Lars Holmberg: ”Inden for lovens rammer” se kapitel 5 ”Røvhullerne og hr. og fru Danmark”. Gyldendal 1999.

⁶ Op.cit side 130 (nederst)

Omvendt vil der være en række situationer, hvor det vil være helt objektivt og sagligt at tillægge en persons etnicitet/hudfarve betydning eksempelvis, hvis der er udsendt et signalement. I denne sammenhæng kan det ikke undgås, at der bliver tale om lovlige etnisk profilering, når politiet leder efter den pågældende person.

1.2. ”Stop and Search/ Visitation”

Med indførelsen af visitationszoner er det blevet særligt vigtigt at gøre klart, hvad det er, vi mener med begrebet ikke mindst i denne sammenhæng.

Umiddelbart kan dansk politi altid rette henvendelse til borgerne og bede dem om at legitimere sig. Dette kan efter omstændighederne være baseret helt legalt på blandt andet personens hudfarve, såfremt der som nævnt ovenfor er udsendt et signalement, hvor dette indgår. Omvendt vil det være usagligt, hvis der ikke er udsendt noget signalement, men betjente udelukkende stopper de ”sorte”, fordi man har en forventning om, at de nok er mere kriminelle end resten af befolkningen (diskriminerende etnisk profilering).

Når personen har legitimeret sig (stop), er spørgsmålet herefter, om der er eller ikke er grundlag for at foretage en visitation af borgeren (search).

Det kræver normalt en konkret mistanke, hvis politiet skal foretage en sådan visitation af borgeren (se nærmere herom i kapitel 4). I forbindelse med indførelsen af de såkaldte ”visitationszoner” må borgerne dog i disse særlige områder tåle, at de kan blive visiteret uden, at politifolkene nærmere kan redegøre for, hvorfor borgeren er interessant for en videre undersøgelse.

Det vil sige, at en ”*visitation*” er en situation, hvor politiet har stoppet og undersøgt en persons lomme m.v., fordi der er en konkret mistanke om et ulovligt forhold.

En ”*visitation-zone*” er derimod et geografisk område, hvor politiet kan stoppe og undersøge borgerne uden at angive en specifik grund til, at dette indgreb skulle være nødvendigt.

1.3 ”Race Discrimination/Racediskrimination”

Både i forhold til ”etnisk profilering” og i forhold til ”visitation” er vi kommet tæt på diskriminationsspørgsmålet. Men, hvornår er noget udtryk for racediskrimination? Når barrierer til etnisk ligestilling normalt undersøges, placeres vægten på det, som udlændinge og etniske minoriteter ikke kan, og som medfører, at de ikke kan konkurrere med majoritetsbefolkningen, f.eks. dårligere sprogkundskaber, ringere uddannelsesniveauer, en fremmed kultur, m.v. DRC’s tilgang adskiller sig dog fra de fleste, idet vi – selv om vi anerkender at sprog, uddannelse, kultur, osv. spiller en rolle i udlændinges og etniske minoriteters deltagelse i samfundet – fokuserer på de mange former for barrierer, der produceres af majoritetssamfundet og dermed udelukker etniske minoriteter fra fuld deltagelse i samfundet, selv om alle de formelt nedsatte krav er opfyldt. Disse barrierer har således en diskriminatorisk effekt.

Diskrimination betyder i denne henseende altid **ulovlig (negativ) forskelsbehandling**. Vi bruger begrebet forskelsbehandling som et neutralt begreb (med mindre der samtidig er angivet enten positiv eller negativ forskelsbehandling).

Man kan diskriminere på mange forskellige måder – såvel bevidst som ubevidst. Der kan både være tale om direkte diskrimination, hvor personer afvises, udelukkes mv. fordi de betragtes som havende en anden race, hudfarve, national- eller etnisk oprindelse eller tro. Diskrimination kan dog også være indirekte, idet effekten af at fastholde eksempelvis "mund til mund metoden" ved ansættelse af nye medarbejdere kan føre til, at kvinder, udlændinge og/eller etniske minoriteter slet ikke kommer i betragtning til et job, som de i øvrigt er kvalificerede til. På samme måde kan det være udtryk for indirekte forskelsbehandling, hvis man til en stilling kræver bedre dansk kundskaber, end det er nødvendigt for at udføre arbejdet eksempelvis, at man skal kunne tale perfekt dansk uden accent.

Skematisk kan de forskellige former for diskrimination præsenteres således:

1. Direkte isoleret diskrimination	Enkeltpersons racistisk motiverede adfærd
2a. Mindre gruppediskrimination	Mindre gruppers racistisk motiverede adfærd
2b. Politisk, organiseret diskrimination	Racistisk motiverede handlinger med et klart politisk budskab
3. Indirekte diskrimination	Enkeltpersons ubevidste diskrimination
4. Strukturel direkte diskrimination	Institutionel direkte diskrimination - f.eks. kvoter
5. Strukturel indirekte diskrimination	Institutionel indirekte diskrimination - f.eks. krav, procedurer, osv. der har en diskriminatorisk effekt.

I forbindelse med politiets opgaveudførelse er det først og fremmest kategorierne 3, 4 og 5, som er interessante, selv om det ikke kan udelukkes, at en betjent kan havne i den første kategori.⁷

1.4 Eksklusion og inklusion

Der findes mekanismer, der kan enten inkludere eller ekskludere. Disse skal forstås som noget andet end diskrimination. Begreberne skal ikke kun ses i forhold til en eventuel ansættelsessituation men også i forhold til forhold på arbejdspladsen, som bevirker, at nogle bliver inkluderet, og andre bliver ekskluderet fra arbejdsfællesskabet.

Et eksempel kan være en medarbejder, som gentagne gange bliver spurgt af kolleger, kunder, patienter m.v. om: "Hvor kommer du fra?" Spørgsmålet er muligvis udtryk for en oprigtig positiv interesse fra spørgerens side, men har den underliggende præmis: "For du er jo ikke herfra – du er fremmed". Når dette mønster gentager sig dag efter dag, opleves det som "eksklusion", fordi man

⁷ En betjent fra Københavns Politi blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 266 b (udenfor tjenesten), hvilket førte til efterfølgende fyring. Se Rigsadvokatens praksisnotat 6. april 2011

hele tiden bliver mindet om, at ens omgivelser har den opfattelse, at man faktisk ikke hører til og hele tiden skal berettige sin tilstedeværelse på en måde, som indfødte danskere aldrig ville være blevet udsat for.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke er tale om diskrimination eller spørgsmålet om ligebehandling, men en selvstændig kategori, hvor inklusion forstås som det, at man anerkender alles individuelle forudsætninger og skaber regler og strukturer, der tager hensyn til det for at give alle lige muligheder.

Inklusion er afgørende, fordi det drejer sig om anerkendelse, om at høre til og dermed også om retten til medbestemmelse på lige fod med kolleger på arbejdspladsen eller i forhold til medborgere i samfundet.

Hvis man gentagne gange bliver stoppet, og synes man selv uden grund bliver udsat for visitation, vil dette i sig selv virke ekskluderende. Uanset om der måtte være tale om helt legitim opgavevaretagelse fra politiets side, så opleves det ekskluderende, når man som etnisk minoritet selv bliver eller ser andre blive visiteret. Det er således oplevelsen af eksklusion, som i sig selv bliver et problem.

Kapitel 2. Indledning - Undersøgelsens kontekst

Fra sommeren 2007 har der løbende været iværksat visitationszoner i København – i perioder punktvist (Nørrebro/Christianshavn m.v.) og i andre perioder i hele Københavns samt Frederiksberg Kommune.

At der har været behov for at lede efter våben, kan der ikke stilles spørgsmålstejn ved. Det er således kommet frem under den store rockersag, at politiets hovedvidne MFP bl.a. har forklaret:

”..rockerne fra Hells Angels og støttegruppen AK81 drog på turne for at tæske indvandrere på Nørrebro. Med atypiske slagvåben som stavlygte, baseball-køller, ratlåse og en hammer og sågar et knækket støvsugerrør blev en tilfældig forbipasserende indvandrer slået til ukendelighed foran Brorsons Kirke d. 21. august 2009. Den slags umotiverede overfald var hverdag blandt rockerne under bandekrigen mod indvandrere.”⁸

Helt uskyldige borgere med indvandrerbaggrund på Nørrebro risikerede således at blive skudt eller slået ned som led i de gengældelses angreb, der løbende blev udført af HA og støtterne i AK81.

Derfor må det i sig selv siges at have været positivt, at politiet massivt var til stede for at beskytte borgerne mod sådanne angreb, herunder, at man forsøgte at ”afvæbne” konfliktens parter gennem brugen af visitationszoner. På den anden side viste nogle af de første resultater, at det var en meget begrænset effekt, når man eksempelvis i en sommermåned i 2008 gennemførte 610 visitationer, men alene fandt et våben.

En større opgørelse er lavet fra Københavns Politi for perioden fra d.15. september 2008 til d. 15. januar 2010, hvor der i alt blev gennemført 17.977 kropsvisitationer, hvilket i alt omfattede 9.887 personer⁹ (en person blev eksempelvis visiteret 31 gange). Dette har samlet set medført, at der er blevet rejst 309 sager om ulovlig våbenbesiddelse.

Ifølge politiets egen vurdering blev omkring halvdelen af visitationerne foretaget blandt unge med indvandrerbaggrund og den anden halvdel blandt indfødte danske unge¹⁰.

Ingen registrering af etnicitet bliver dog udført systematisk, så dette er kun et grov vurdering foretaget af politiet selv. Det skal dog samtidig bemærkes, at indvandrere langt fra udgør halvdelen af befolkningen i København (ca 20%).

Dette ligger i forlængelse af den opfattelse, der bredte sig i forbindelse med optøjer, der brød ud på Blågårdsgade. En tilskuer oplyste, at:

”Jeg talte med nogle af de unge, der bor på Nørrebro og som har indvandrer- eller flygtningebaggrund. De er vrede, frustrerede over ransagninger, bliver antastet og standset. De føler, at de bliver stoppet, fordi de bor, hvor de bor, og fordi de har det udseende de har,”¹¹ siger Pernille Østrøm.

---

⁸ JP d. 31.5.2011 ”Kølleoverfald var hverdagskost i HA”

⁹ IMR 2011 side 12

¹⁰ Politiken d. 19.1.2010

¹¹ JP d. 23.8.2009 ”Nørrebropræst: Ferien er slut.”

Chef politiinspektør ved Københavns Politi, Per Larsen udtalte i den forbindelse, at:
"Nogle af de unge reagerer tilsyneladende på det faktum, at vi forsøger at samle våben op af lommerne på folk. Der har været alt for mange skyderier i fortiden. De har en misforstået opfattelse af, at vi kun går efter folk med indvandrerbaggrund. Vi ser ikke på hvilken baggrund de har, men hvilke kriminelle handlinger de begår."¹²

Det kan yderligere bemærkes, at situationen er blevet spændt, siden urolighederne brød ud i februar 2007. På grund af disse voldelige episoder i København, hvor flere, unge mænd af en ikke-dansk etnisk oprindelse var involveret, måtte en københavnsk politibetjent arbejde i løbet af weekenden. Derfor skrev betjenten blandt andet på internettet: "Gå hjem fucking perkere. Kom ud af vores by og vores land. Jeg hader Jer."¹³

Flere andre bemærkninger var også stødende, og byretten dømte politiassistenten en bøde på 4000 kr. Denne beslutning blev appelleret, men Østre Landsret stadfæstede dommen for overtrædelse af racismeparagraffen i straffelovens § 266 b.

To andre politifolk brugte vold mod en mand af afrikansk afstamning, mens de var i tjeneste. Derfor blev de begge dømt for vold og fyret fra Københavns politi.

Sådanne sager bidrager også til en følelse blandt de unge med indvandrerbaggrund om, at politiet er forudindtaget imod dem.

Ifølge en undersøgelse fra 2007, hvor der var gennemført et interview med nogle drenge, henviste de til samme historie om at "nogen er blevet arresteret af politiet og tilbageholdt. Her blev den anholdte person bedt om, at tage tilbage til Irak, for du hører ikke til her, sagde politifolkene". En anden person fik af politiet beskeden "Fuck dig og din religion"¹⁴, efter hvad de unge havde hørt. Spørgsmålet er, om disse hændelser fandt sted eller ej. Historier fortalt blandt mindretallet af unge bidrager til følelsen af, at politiet er rettet mod dem, snarere end mod flertallet af befolkningen.

Som eksempel blev en ung mand angiveligt udsat for racistiske udtalelser i forbindelse med et forhør af politiet, men hans videre klage over racistisk sprogbrug blev afvist af Statsadvokatens kontor d. 30. december 2008. En lignende sag blev afvist den 21. januar 2009, eftersom sagsøger ikke kunne bevise, at politiet kaldte ham "fede perker" under hans arrestation.¹⁵ Den 27. februar 2009 blev en klage over politiets sprog og voldelige anholdelse også afvist.

Samlet set synes der således at være opstået en ganske alvorlig situation i forholdet mellem politiet og de etniske minoriteter, hvor der er grund til at genkalde sig Politidirektørens orientering fra 4. januar 1999, hvor det bl.a. fremgår at:

"Politiet spiller som den mest synlige repræsentant for statsmagten og som den institution, der normalt står i første række, når sociale konflikter opstår, en meget væsentlig rolle i forholdet mellem de etniske grupper og den øvrige del af samfundet. Det er derfor af stor betydning at de

---

¹² JP d. 23.8.2009 "Nørrebropræst: Ferien er slut."

¹³ Dom af 22. april 2009 – Rigsadvokatens domsoversigt RA-2009-609-0053, version 6. april 2011

¹⁴ Center for Ungdomsforskning. "Gadedrengene" 2007, side 35.

¹⁵ Statsadvokaten Årsberetning

etniske grupper opfatter politiet som retfærdigt, hjælpsomt og ikke diskriminerende.”¹⁶(vores understregning)

Herefter følger en række mere konkrete udmøntninger af politiarbejdet i relation til de etniske minoriteter og det bestemmes at:

”Det er naturligt, at politiets udlændingekontrol tidligere rettede sig mod personer, der så udenlandske ud, men da et meget stort antal danske statsborgere efterhånden er af udenlandsk afstamning, kan udseende ikke længere anvendes som kriterium for denne kontrol. Intern udlændingekontrol skal herefter alene foretages såfremt der i forbindelse med andre almindelige politiforretninger konstateres, at pågældende ikke taler godt dansk.”

Det er en flot udmelding, men er samtidig en formåls erklæring, der kom under et betydeligt pres i perioden fra indførelsen af visitationszonerne og frem til i dag. Det er denne kontekst, som er udgangspunktet for indeværende rapport.

---

¹⁶ Se bilag 1. Politidirektørens Orientering no. 6, ”Københavns Politis forhold til de etniske minoriteter 1999.”

Kapitel 3. DRCs rolle i forhold til monitorering af situationen

Hvad er så DRCs forudsætninger for at løse opgaven med at undersøge situationen omkring politiets brug af visitationszonerne? Som et dokumentationscenter er det en selvfølge, at DRC indgår i dataindsamling i forbindelse med at kortlægge politiets eventuelle brug af etnisk profilering i Danmark.

DRC var i 1998-1999 med i et EU-Kommissions program "NGO'er og politi mod fordomme" (NAPAP), der inkluderede ni EU-lande. I Danmark deltog i alt 185 københavnske politifolk i de tre dages uddannelse-sessioner. En styregruppe bag projektet blev etableret med repræsentanter fra politiets ledelse i København, politienhed, og ngo'er. Afslutningen og projektets eksterne evaluering blev foretaget af Syddansk Universitet. Dette samarbejde blev oprettet blandt andet ud fra den kendsgerning, at København Politi og ngo'er allerede i 1997 etablerede et "Kontaktudvalg", der har eksisteret lige siden, hvor man mødes to gange om året. Samarbejdet fra 1997 omfatter også baggrunden for en samlet politistrategi for arbejdet i Københavns Politi sammen med etniske minoriteter. DRC har bidraget til dette arbejde, og allerede dengang understregede man, at politiet var "farveblinde" i forhold til, hvordan politiet stopper folk på gaden, i lufthavnen i København mv.

DRC ville med andre ord være i stand til på den ene side at overvåge politiets adfærd som en uafhængig NGO, der modtager klager, men samtidig samarbejde med politiet. Dette vil omfatte muligheden for på baggrund af udarbejdelsen af rapporten at drøfte resultaterne og anbefalinger direkte med politiet i forbindelse med vores løbende møder i Kontaktudvalget.

Samtidig er DRC beliggende et par hundrede meter fra det lokalområde, hvor hovedparten af politiets kropsvisiteringer er gennemført. Mange organisationer for etniske minoritetsgrupper er også repræsenteret i området, og de unge, der oftest bliver stoppet og visiteret, er lige udenfor døren eller deltager i aktiviteter i Verdenskulturcenteret, hvor DRC hører hjemme.

Derfor var det også et naturligt valg, at DRC blev inddraget i Open Society Institute's projekt "At Home in Europe", der omfatter dataindsamling fra en række europæiske storbyer, herunder også København. Udover den egentlige dataindsamling omfattede projektet bl.a. afholdelsen af et rundbordsmøde organiseret af DRC i Verdenskulturcenteret, hvor en række af de centrale aktører fra det civile samfund, Københavns Kommune og andre myndigheder deltog.

Derfor har DRC den ekspertise og de netværk (og placering), der skal til for at kunne udføre de løbende opgaver med også fremover at indsamle forskellige data og analysere dem.

Dette omfatter udarbejdelsen af en rapport baseret på mediers anmeldelser, individuelle sager som DRC har været involveret i, samt egen interviewundersøgelse med de berørte parter. Rapporten vil afspejle den seneste historie (som beskrevet ovenfor), men også nye data, som vil blive indsamlet af DRC blandt personer, der selv er blevet kropsvisiteret. DRC har en række jurastuderende med en ikke-dansk etnisk oprindelse, der er involveret i vores retshjælp, og dermed vil de også blive inddraget i dataindsamlingen blandt de berørte grupper.

Rapporten skal ikke mindst munde ud i en række anbefalinger til politiet, men forhåbentlig også til en styrkelse af den rolle som medierne har, og her kan der igen henvises til Københavns Politis strategi omkring etnisk ligestilling, hvor det fremgår, at formålet er:

”Denne strategi har til formål fortsat at styrke og udbygge tilliden og samarbejdet mellem Københavns Politi og de etniske minoriteter og at identificere mulige konfliktområder og foreskrive løsninger for disse”.¹⁷

---

¹⁷ Se bilag 1.

Politidirektørens Orientering no. 6, ”Københavns Politis forhold til de etniske minoriteter 1999.”

Kapitel 4. Reglerne og deres anvendelse i praksis

I nærværende kapitel vil indledningsvis blive givet et overblik over den retlige regulering af politiets beføjelser i forhold til standsning og visitation af borgerne. Der vil ud over den danske lovgivning også blive givet et overblik over de internationale forpligtelser som Danmark er bundet af på det omhandlede område.

Afslutningsvis vil vi gennemgå nogle sager, hvor vi med udgangspunkt i materiale fra politiet, vil vise eksempler på det problem, vi står over for i relation til etnisk profilering i forbindelse med politiets virksomhed.

4.1. Lovgivningen:

Den danske lovgivning:

4.1.1. Politiets beføjelser til at stoppe folk på gaden:

Efter retsplejelovens § 755 kan politiet foretage identitetskontrol af alle, der kræves ikke en mistanke for kriminalitet eller anden lignende begrundelse. Politiet kan kræve at få oplyst navn, adresse og fødselsdato. Vil en person ikke give disse oplysninger, har politiet ret til at tilbageholde personen indtil oplysningerne gives, dog skal tilbageholdelsen være proportional.

4.1.2. Politiets beføjelser til at visitere folk på gaden:

Retsplejeloven regulerer den almindelige beføjelse, politiet har til at visitere folk på gaden. I denne regulering foreligger bl.a. et mistankekrav, der begrænser politiets muligheder for at visitere. I forbindelse med den verserende rocker-/bandekrig blev dog indført såkaldte visitationszoner, hvorefter politiet indenfor disse zoner fik udvidet adgang til at foretage visitationer. Retsplejelovens regulering af visitationer trådte ud af kraft inden for zonerne – herunder altså også mistankekravet.

4.2. Visitationer i almindelighed:

Retsplejelovens kapitel 72 drejer sig om politiets muligheder for at foretage legemsbesigtigelse og legemsundersøgelse. Visitation hører under begrebet *legemsbesigtigelse*, som omfatter besigtigelse af legemets ydre, optagelse af fotografier, aftryk og lignende af legemets ydre, samt visitation af det tøj den pågældende er iført, hvorimod *legemsundersøgelse* er en nærmere undersøgelse af legemet, f.eks. undersøgelse af hulrum og udtagelse af spyt- eller blodprøver.

Visitation af en sigtet kræver herefter, at der er rettet en mistanke mod den pågældende for at have begået en forbrydelse, jf. retsplejeloven § 792a. Ud over kravet om, at der skal foreligge en mistanke, et krav der er ved alle tvangsindgreb, er der også krav til mistankens *styrke*, og dette krav varierer fra indgreb til indgreb. For, at politiet kan foretage legemsbesigtigelse, kræves det, at vedkommende: ”med rimelig grund er mistænkt”. Heri ligger et krav om, at der skal være *konkrete holdepunkter* for, at præcis den pågældende person har foretaget, eller skal til at foretage, en kriminel handling. Det er altså ikke nok, at der er en generel mistanke om, f.eks. at en forbrydelse er begået i området, ligesom det ikke er nok, at den pågældende person tidligere har begået noget kriminelt. Mistankekravet ved legemsbesigtigelse svarer til det krav, der stilles ved anholdelse. Det er altså klart, at der skal foreligge nogle objektive konkrete momenter, der peger på at personen har begået eller vil begå en lovovertrædelse.

Ud over mistankekravet indeholder bestemmelsen også krav om en vis grad af betydning for efterforskningen samt et proportionalitetskrav, jf. retsplejeloven §§ 792a og 792e. Disse krav vil ikke blive behandlet nærmere. Visitation af personer, der er anholdt, er der særlige regler om. Disse vil heller ikke blive gennemgået.

4.2.1. Visitationszoner:

Efter politilovens § 6 kan politidirektøren indføre såkaldte visitationszoner, indenfor hvilke politiet har en udvidet adgang til at foretage visitationer. Her kan politiet således foretage såkaldt stikprøvekontrol af, om nogen har våben på sig. Inden for visitationszonerne gælder retsplejelovens normale betingelser for visitation ikke, hvorfor der f.eks. ikke er et mistankekrav som ovenfor beskrevet.

Politiet kan foretage visitationer inden for visitationszoner, når der er grund til det med henblik på at forebygge alvorlige strafbare handlinger, jf. politilovens § 6.

Visitationszoner kan altså indføres, ”hvis der er grund til det”. Heri ligger, at der skal være en forøget risiko på det pågældende sted f.eks. vurderet på baggrund af tidligere gentagne lovovertrædelser begået det pågældende sted eller oplysninger om optræk til, eller planlægning af, sådanne strafbare handlinger. Ved politiets visitationer inden for zonerne er det hverken et krav, at der skal foreligge en mistanke om konkrete strafbare handlinger eller en konkret mistanke mod enkeltpersoner. Retsplejelovens mistankekrav er altså sat ud af funktion i visitationszonerne. Når politidirektøren har indført en visitationszone, kan politiet altså foretage visitationer af enhver person, der befinder sig inden for zonen, uanset at der ikke foreligger en konkret mistanke mod den pågældende.

4.2.2. Politiets beføjelser til at stoppe folk i bil:

Standning af biler:

Politets beføjelser til at stoppe folk i bil reguleres af færdselsloven.

Efter denne lovs § 76 a kan politiet standse et køretøj for at kontrollere, om køretøjet er registreret i overensstemmelse med loven. § 77 bestemmer, at politiet også kan standse et køretøj og lade det undersøge for fejl og mangler. Politiet kan efter de to bestemmelser kræve af føreren, at han legitimerer sig samt oplyser, hvem der ejer køretøjet. De kan ligeledes kontrollere, om føreren opfylder betingelserne for lovligt at kunne føre bilen.

Der er altså også efter færdselsloven hjemmel til at foretage stikprøvevis kontrol, selv om der ikke er krav om nogen konkret mistanke om ulovligheder. Ønsker politiet at visitere føreren eller andre, der befinder sig i bilen, eller at ransage bilen, skal politiet dog følge reglerne i retsplejeloven. En visitation af en person i bil vil altså kræve at vedkommende ”med rimelig grund er mistænkt” for en lovovertrædelse. Befinder personen sig inden for en visitationszone gælder de tidligere nævnte regler – mistankekravet finder ikke anvendelse, og personen kan visiteres uden, at der foreligger en konkret mistanke.

Ransagning af bil:

Retsplejelovens kapitel 73 drejer sig om politiets muligheder for at foretage ransagninger, som ved visitation af en person efter retsplejeloven kræves også ved ransagning af en bil, at der skal være rimelig grund til mistanke, jf. retsplejeloven § 794.

Visitation af en bil inden for en visitationszone er dog reguleret af politilovens § 6 og kan foretages i samme omfang som over for fodgængere i visitationszoner.

4.3. Forbud mod diskrimination:

I dansk lovgivning er der forskellige regler om forbud mod diskrimination og forskelsbehandling, f.eks. i lov om etnisk ligebehandling og forvaltningsloven. Der er dog heri ingen direkte omtale af politiets virksomhed.

4.3.1. International lovgivning:

Politiets foretagelse af identitetskontrol og visitation er anerkendt af de internationale organer som er tilladt i forbindelse med bl.a. forebyggelse af kriminalitet, jf. bl.a. Rosalind Williams mod Spanien. Der er dog også i den internationale lovgivning en række menneskerettigheder, der kan medføre en begrænsning af politiets virksomhed.

I internationale konventioner er forbuddet mod diskrimination et grundlæggende princip. Både Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne, FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder og FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, fastslår forbuddet. Der er ligeledes konventioner, der omhandler diskrimination af specifikke årsager, f.eks. FN's Racediskriminationskonvention om diskrimination på baggrund af race.

Deltagerstaterne er efter konventionerne forpligtet til ikke at udøve diskrimination, at fordømme diskrimination, herunder forbyde det ved lovgivning, at sørge for, at landenes statslige og kommunale myndigheder ikke udøver diskrimination, herunder politiet og andre retsudøvende organer samt gennem domstolene og andre institutioner at sikre en effektiv beskyttelse og effektive retsmidler mod diskrimination.

Forbuddet mod diskrimination gælder altså for alle dele af staten og dermed også for politiet, når de udfører visitationer. Dette er ligeledes blevet fastslået i en række afgørelser fra internationale organer.

FN's Menneskerettighedskomite har i sagen Rosalind Williams mod Spanien afgjort i forbindelse med politiets kontrol ved grænseovergange, at etnisk profilering er forbudt. Komiteen erklærede, at identitetskontrol motiveret af race eller etnicitet er i strid med de internationale forbud mod diskrimination. Der henvises særligt til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder. Sagen opstod i forbindelse med en afgørelse fra den spanske højesteret om, at politiet havde beføjelser til at anvende racekriteriet som indikator for, at der var en større risiko for, at en given person ikke var spansk. Komiteens afgørelse fastslår altså, at selv, hvor politiets identitetskontrol sker i forbindelse med pågribelse af *udlændinge*, der krydser grænsen ulovligt, må etnicitetskriteriet *ikke* anvendes. Samme forbud må herefter gælde ved politiets visitationer i forbindelse med eftersøgning af våben og andet.

Den franske højesteret har ligeledes fastslået at etnicitet som kriterium ved vurdering af, hvorvidt en person bør identitetstjekkes, er i strid med *EU-retten*. Også her handlede det om grænsekontrol, og domstolen fastslog, at identitetskontrol udøvet mod en person, ikke på grund af dennes adfærd, men på baggrund af hans etnicitet, er ulovlig efter *EU-retten*, og kriteriet kan altså ikke anvendes som indikator for, at der er risiko for, at vedkommende er ulovligt indvandret.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er kommet med en afgørelse vedrørende etnisk profilering i forbindelse med politiets visitationer. Det drejer sig om afgørelsen Gillian og Quinton mod Storbritannien, som handler om 2 briter, der blev visiteret i antiterror-relaterede visitationszoner i Storbritannien, og som klagede over indgrebene. Domstolen dømte, at vilkårlige visitationer i meget store områder er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om privatliv. Domstolen påpegede, at sådanne tilfældige visitationer indebærer en overhængende risiko for diskrimination af bl.a. unge fra Mellemøsten. Dette fastslog Domstolen uanset, at de to briter *ikke* var af sådan afstamning. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har altså påpeget, at visitationszoner udgør en reel fare for diskrimination af etniske minoriteter. Ud over at afgørelsen viser, at etnisk profilering i forbindelse med politiets visitationer er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, fastslår Domstolen ligeledes, at visitationszoner medfører en overhængende risiko herfor, hvorfor indførelsen af selve zonerne også kan være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Danmark er altså efter internationale konventioner forpligtet af et forbud mod diskrimination, som det klart er fastslået også gælder inden for politiets virksomhed, herunder ved visitationer. Uanset, hvilke regler den danske lovgivning opstiller for politiets visitationer, herunder udvidet beføjelse i visse situationer, gælder der *altid* et forbud mod diskrimination. Uanset visitationszoner eller ej, retsplejelov, politilov eller færdselslov, uanset krav om mistanke eller ej, uanset politiets muligheder for at visitere enhver de møder, må visitationen *aldrig* foretages på baggrund af personens etnicitet.

4.4. Sagseksempler:

4.4.1. Politiets egne tal:

Ud af 610 visiterede i sommeren 2008 fandt Københavns Politi kun 1 våben.¹⁸ Det er en opklaringsprocent på under 1 procent. Derimod blev der i samme periode fundet våben på andre måder, og der blev således rejst 75 sigtelser for ulovlig våbenbesiddelse, hvilket var en stigning i forhold til tidligere.

Fra d. 15. september 2008 til den 15. januar 2010 foretog Københavns Politi 17.977 visitationer – i denne periode blev der fundet 309 våben, hvilket er et noget bedre resultat end i sommeren 2008. Disse tal kommer fra politiet selv, som har lavet en intern optælling. Af denne undersøgelse fremgår ligeledes, at 50 % - altså halvdelen – af de ca. 18.000 visitationer, blev foretaget på folk med anden etnisk baggrund end dansk.¹⁹

Denne fordeling på 50:50 kunne et kort øjeblik forekomme at være bevis på, at politiets visitationer *ikke* bunder i diskrimination; halvdelen, der bliver visiteret er af anden etnisk herkomst end dansk, og den anden halvdel er etniske danskere. Men tallene skal ses i forhold til, hvor stor en del af befolkningen, der er af anden etnisk herkomst end dansk. Først efter en sådan sammenligning kan vi se, hvorvidt der er en overrepræsentation af etniske minoriteter. De tre kommuner, som særligt har været store visitationszoner i perioden, hvor de 18.000 visitationer blev foretaget, er København, Frederiksberg og Tårnby Kommune. I slutningen af 2009 udgjorde, ifølge Danmarks Statistik, godt 20 % af disse kommuners borgere, indvandrere eller efterkommere af indvandrere. De 20 % inkluderer også personer fra andre vestlige lande, hvorfor befolkningstallet for personer fra ikke-vestlige lande er endnu lavere. Udgør alene 20 % af befolkningen etniske minoriteter, er en fordeling på 50:50 udtryk for, at der foreligger diskrimination. Hvis dette ikke skulle have været tilfældet, skulle de 18.000 visitationer vise en fordeling på højst 20 % etniske minoriteter og 80 % etniske danskere. Tværtimod viser tallene en klar overrepræsentation af etniske minoriteter i politiets visitationer. Når 80 % af befolkningen i de 3 kommuner er etniske danskere, er det et klart tegn på, at der foreligger en tydelig etnisk forskelsbehandling, når 50 % af dem, der bliver visiteret, har anden etnisk herkomst end dansk. Dette synes sådan set fuldt ud, at bekræfte Lars Holmbergs undersøgelse fra 1999, der også var omtalt i kapitel 1.²⁰ Allerede dengang konkluderede han bl.a. at de unge 2.g: ”.. har ret, når de mener at politiet holder særlig øje med dem, også selv om de ikke er i færd med noget kriminelt. Og politiet har ret i, at de i mange tilfælde er henvist til at reagere alene på folks udseende, og at sådanne indsatser ikke nødvendigvis er racistisk begrundet.”

Ved de 17.799 visitationer blev alene 309 våben fundet. Det betyder altså, at 17.490 af visitationerne viste sig at være unødvendige, idet intet kriminelt var fundet sted. Hvad end politiet har lagt til grund for dette enormt høje antal visitationer, har grunden vist sig ikke at føre til en

---

¹⁸ JP 25.8.2009 Visitationer uden våben.

¹⁹ Institut for Menneskerettigheder 2011, Etnisk profilering i Danmark; side 12

²⁰ Lars Holmberg: ”Inden for lovens rammer” se side 160

opklaring af kriminalitet trods disse mange visitationer. Alene i 309 af visitationerne – 1,73 % af de foretagne visitationer – har politiets baggrund for at foretage indgrebet mundet ud i et våbenfund. Det var præcis med henblik på at finde ulovlige våben, at visitationszonerne blev indført. Ud over at tallene altså viser en overrepræsentation af etniske minoriteter, viser de altså også, at hvad end der ligger bag politiets mange visitationer, har det ikke været effektivt i kriminalitetsbekæmpelsen. Allerede tallene fra sommeren 2008 hvor der blev fundet et våben efter mere end 600 visitationer burde have været en advarsel. Enormt mange ressourcer er siden blevet brugt på aktiviteter, hvor alene 1,73 % af dem viste sig at være effektive.

4.4.2. Videoptagelse af politiets standsning:

En ellers hyggelig hjemtur efter en personalejulefrokost endte brat for en mand med tyrkisk herkomst, da han kørte med sin etnisk danske kollega hjem i bil.²¹ Kollegaen førte bilen, og den etnisk tyrkiske mand sad på passagersædet. Pludselig bliver de to stoppet af politiet.

Den tyrkiske mand oplever mødet med politiet som meget ubehageligt. Han oplever det som voldsomt og diskriminerende. Efter episoden vælger han at anmelde de pågældende politimænd for vold og racisme, en anmeldelse statsadvokaten vælger at afvise. Det er dog ikke dette, der er interessant for denne fremstilling. 1 år efter afslaget bliver manden kaldt til samtale hos politiet, da de pågældende politimænd nu har anmeldt *ham*. De har anmeldt ham for overtrædelse af straffelovens § 164 om urigtig anmeldelse. I dansk ret gælder et grundlæggende forbud mod repressalier mod en person på grund af dennes klage, hvilket det kunne diskuteres, hvorvidt den tyrkiske mand her er blevet udsat for. Det er dog heller ikke dette, der er det interessante i denne fremstilling.

Det, der får betydning for denne fremstilling, er, at da politiet anmelder manden, får manden en advokat. Denne advokat får en videoptagelse af politiet af selve episoden, som politiet har filmet, og som de mener beviser, at hans anklager mod dem var falske. Denne video kom DRC i besiddelse af, og indholdet er for os et klart eksempel på den problematik, denne fremstilling omhandler. Som gennemgået tidligere behøver der ikke foreligge en konkret mistanke om strafbart forhold, når politiet vælger at stoppe et køretøj. Det må ligeledes oplyses, at bilen befandt sig i en visitationszone, da den blev stoppet, hvorfor politiet ikke behøver en konkret mistanke for at kunne visitere de pågældende. Det er dog heller ikke denne indledende del af processen, der er interessant i dette tilfælde. Her er det hele processen, der er vigtig, og som vil blive set nærmere på.

Politiet stopper den tyrkiske mand og hans danske kollega. Det er hans kollega, der kører bilen – den tyrkiske mand er altså *ikke* fører af bilen. Alligevel er det *ham* politiet henvender sig til, da de har stoppet bilen. Af videoptagelsen fremgår det, at en politimand 8 sekunder efter, at bilen er blevet stoppet, henvender sig til den tyrkiske mand på passagersædet. Ingen henvender sig på daværende tidspunkt til føreren af bilen.

Man ser på videoen at politimanden, der henvender sig til den tyrkiske mand, starter med at åbne bilen og sige noget. Efter 5 sekunder stikker politimanden hovedet ind i bilen, rækker over passageren, og foretager noget der kunne være at spænde sikkerhedsselen op. Få sekunder efter bliver passageren trukket i armen ud af bilen. Passageren anbringes herefter med hænderne på bilens tag og ryggen til politimanden. Betjenten kalder over sin walkietalkie, og to andre betjente ankommer. Betjentene diskuterer, hvorefter den ene betjent rækker ned i passagerens bukselomme og gør det samme på modsatte side. Passageren rykker hånden ned mod lommen, hvorefter betjenten hurtigt placerer passagerens hånd på bilen igen og fortsætter visitationen. Betjenten

---

²¹ Se bilag 2 – der indeholder en tidsmæssig gennemgang af hele episoden.

undersøger baglommer og ben, går væk fra passageren og peger mod på bilen, hvorefter passageren vender sig om.

Der er nu gået 2 minutter og 17 sekunder fra bilen blev stoppet, og politiet har i samme tidsrum opført sig helt anderledes overfor *føreren* af bilen. Mens passageren efter få sekunder blev trukket ud af bilen, har en betjent på modsatte side af bilen først rettet henvendelse til føreren efter mere end et halvt minut. Mens passageren bliver trukket ud af bilen, sidder føreren fortsat på førersædet og taler med en anden betjent gennem det åbne vindue. Da der er gået næsten et minut, stiger føreren selv ud af bilen. Da han står på gaden bliver hans lommer undersøgt, men han bliver ikke bedt om at stille sig med hænderne på taget af bilen sådan, sådan som passageren, der allerede er placeret med hænderne på taget efter mindre end et minut. Endnu mere overraskende bliver føreren herefter overladt til sig selv, hvor han står lidt, indtil en anden betjent tiltaler ham efter ca. 1 ½ minut.

Flere ting ved denne videooptagelse virker diskriminerende. Dels, hvorfor det først er *passageren*, politiet henvender sig til og ikke *føreren*. Som gennemgået tidligere giver færdselsloven politiet ret til at kræve en række informationer og dokumentation fra føreren af et køretøj. Passageren kan også efter de almindelige regler i retsplejeloven kræves at oplyse en række ting, samt hvis de øvrige betingelser er opfyldt, visiteres. Men det undrer ved et stop af et køretøj, at det er *passageren*, der sker henvendelse til først og ikke *føreren*.

Yderligere, og i sammenhæng med dette, undrer det, at fra det tidspunkt, er der sket henvendelse til passageren (herunder, at det er politiet, der åbner højre fordør), til der sker henvendelse til føreren (der senere selv åbner venstre fordør).

Det er dog mest påfaldende, at passageren oplever at blive trukket ud af bilen, og kropsvisiteret med hænderne placeret oven på bilens tag. Desuden bliver der hevet i ham af to betjente, da han går lidt væk. Føreren får selv lov at gå ud af bilen, bliver senere visiteret men bliver ikke holdt fast og der bliver ikke brugt nogen anden form for tvang overhoved mod føreren.

På videoen fremgår ingen bemærkelsesværdig forskel i de to mænds adfærd. Den eneste tydelige forskellighed, man får øje på, er, at de er af forskellig etnicitet. Føreren er etnisk dansker; passageren er af tyrkisk oprindelse. Der er tydeligvis en forskel i behandlingen af de to. En sådan forskel i behandling kunne måske have været forståelig, hvis politiet i starten alene havde henvendt sig til føreren (for at se kørekort m.v.), hvilket ville være naturligt, hvis kun en betjent havde stået for kontrollen. Med to deltagende betjente kunne man også forvente at føreren blev tiltalt først eller at fører og passager blev tiltalt samtidig (en betjent på hver side af bilen samtidig). Det giver derimod ingen mening, at det er passageren (som i modsætning til føreren har anden etnisk oprindelse end dansk), der bliver tiltalt først og bliver udsat for en langt mere indgribende behandling end føreren af bilen. Begge er mænd, omkring den samme alder og de arbejder det samme sted, så det eneste, der i situationen adskiller dem er deres forskel i etnicitet.

At klagesagen efterfølgende afvises, ændrer ikke på at dokumentation viser²² en klar forskel i behandlingen af de to personer, der ikke ses at kunne forklares på anden måde end som et udslag af deres forskellige etniske oprindelse. Det er også et faktum, at der ikke blev fundet våben i bilen eller på de to personer i bilen.

---

²² Se Bilag 2.

4.4.3. To politirapporter:

Politirapporter er betjentenes egen udlægning og forklaring af de forskellige forløb, og det er disse, vi tager udgangspunkt i i det følgende.

4.4.3.1. Rapport 1:

Første politirapport omhandler en visitation af to mænd på Nørreport Station. Det skal oplyses, at der ikke den pågældende dag var visitationszone ved Nørreport St., hvorfor retsplejelovens almindelige regler finder anvendelse.

I politirapporten skriver betjentene, at de kommer kørende og pludselig bliver ”opmærksom på to afrikanske mænd”²³. Det er altså det første, betjentene skriver om de to mænd, hvoraf den ene senere bliver visiteret. Længere nede i rapporten skriver politiet, at ved henvendelse bliver begge mænd nervøse, da de bedes om at legitimere sig.

Politiet mener, at den ene af mændene har røde øjne, og de sigter ham derfor for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Herefter visiterer de ham – altså fordi de mener, han med rimelig grund er mistænkt for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Ved visitationen finder de ikke nogen stoffer på ham, men de finder en hobbykniv. Sigtelsen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer frafalder, og han sigtes i stedet for overtrædelse af våbenloven.

Rapporten – som er skrevet af politiet selv, og altså er deres egen udlægning af episoden – giver anledning til flere spørgsmål.

For det første kan man undre sig over, hvad den egentlige grund er til, at politiet stopper dem. Det eneste man umiddelbart kan se af politirapporten, er, at patruljen var blevet: ”opmærksom på to afrikanske mænd”. Der fremgår intet andet af rapporten om, hvorfor politimændene overhovedet bliver opmærksomme på dem og vælger at stoppe dem. Som beskrevet tidligere kan politiet stoppe enhver og spørge om identitet, men uanset hvad, kræver forbuddet mod diskrimination, at *etnicitet* og lignende ikke ligger til grund. Politiet begrundet ikke i rapporten standsningen af de to mænd, og det eneste man kan få øje på i situationen, og som politiet som det eneste selv skriver – er, at de to mænd er *afrikanere*.

Af politirapporten fremgår herefter, at de observerer, at mændene bliver nervøse, men dette først efter politiets ”henvendelse”. Adfærd, der udtrykker nervøsitet, kan godt være et objektive moment, der giver grund til at stoppe en person og efter omstændighederne også give grund til at visitere en person. Men det skal bemærkes, at det først er ”ved henvendelse”, at politiet oplever dem blive nervøse. Vi kan derfor stadig ikke fastslå, hvad der er den egentlige grund til, at de blev interesserede i de to mænd og, at de standser dem bortset fra deres afrikanske herkomst.

---

²³ Politirapport af d. 18. maj 2010 (patrulje CD 31 på Nørreport Station kl. 7.34).

Den ene mand sigtes herefter for mistanke om at besidde stoffer og visiteres. Politiet begrundede mistanken med, at han har røde øjne. Røde øjne kan efter omstændighederne godt begrunde en mistanke om stofindtagelse og evt. besiddelse, men det kræver, at der også er andre objektive momenter, der peger på det, der antages. Det virker lidt tilfældigt, at det er dét, de sigter ham for, hvorefter de finder en hobbykniv og således må sigte ham for noget andet. Det fremgår herefter tydeligt, at der fra start ikke har været noget konkret, der begrundede en mistanke om besiddelse af en hobby kniv og man kan derfor tale om en "bifangst" efter våbenlovgivningen.

4.4.3.2. Rapport 2:

Den næste politirapport omhandler politiets standsning af en personbil i en visitationszone.

Politiet indleder rapporten med, at de under patrulje ser en tyskindregistreret personbil, hvorefter de bringer bilen til "rutinemæssig standsning".²⁴ Rapporten er optaget pga., at den ene havde et problem med opholdsgrundlag, men det bemærkes, at der ikke blev fundet våben, hverken i bilen eller på de to personer i bilen.

Det giver igen anledning til at spørge: hvorfor vælger politiet at standse de pågældende? Politiet beskriver det selv som en "rutinemæssig standsning". Hvilken rutine, det er de følger, beskrives ikke. Man kunne forestille sig, at de tyske nummerplader er en begrundelse, men så står man tilbage med spørgsmålet om, hvorvidt de stopper alle med tyske nummerplader? Eller kun dem med en bestemt alder, et bestemt køn eller evt. en bestemt *etnicitet*?

Som gennemgået ovenfor omkring færdselslovens regler, behøver politiet ikke nogen konkret mistanke om lovovertrædelser ved standsning af køretøjer. Politiet må gerne foretage stikprøvekontrol, hvor der ikke foreligger nogen konkret mistanke mod lige den person, der bliver standset. Men igen må opmærksomheden henledes på forbuddet mod diskrimination, der, som tidligere nævnt, er absolut og altså også gælder ved stikprøvekontrol. Uanset, at politiet ikke behøver have en konkret mistanke, så må *etnicitet* eller lignende usaglige kriterier aldrig ligge til grund for hverken standsning efter færdselsloven eller andre bestemmelser.

Som i eksemplet med de to gående på Nørreport Station er det eneste "ekstraordinære" i situationen, at begge personer er af afrikansk oprindelse. Når der intet fremgår af politirapporten, ud over at det er en "rutinemæssig standsning", efterlades vi med den konklusion, at personernes *etnicitet* må være eneste reale begrundelse for standsningen.

4.4.4. Eksempel: "Anmeld mistænkelige østeuropæere"

D. 12. oktober 2010 bragte Ritzau en artikel med følgende overskrift: "Citathistorie fra P4 København: Politiet: Anmeld mistænkelige østeuropæere."

---

²⁴ Politirapport 18.4.2009 kl. 18.03 patruljebil 01-301, Istedgade, København

Som overskriften afslører, handler artiklen om en udtalelse fra politiet om, at borgerne skal holde øje med mistænkelige østeuropæere. Udtalelsen fra politiet kom efter, at antallet af indbrud var steget i Nordsjælland. Vicepolitikommisæreren begrundende opfordringen med følgende: ”Vi har set en tendens til, at det er Østeuropæere, som kommer med S-toget og har indbrudsværktøj med.” Yderligere udtaler han: ”Så hvis borgerne ser personer af denne type, så må de meget gerne ringe..”²⁵

Politiet beder altså her befolkningen holde øje med mistænkelige østeuropæere. Hvornår er en østeuropæer mistænkelig? Kunne man frygte, at befolkningen kunne få en generel mistanke til *alle* østeuropæere? Der er her tale om et klart eksempel på etnisk profilering. Politiet anvender i deres opklaring af indbrud etnicitetskriteriet til at udpege mulige gerningsmænd. Ikke nok med at politiet udfører denne etniske profilering, men de opfordrer også befolkningen til at deltage. Sådanne udmeldelser medvirker til at øge en fremmedfjendsk holdning i befolkningen og kaster en generel mistanke over alle østeuropæere. Netop fordi politiet ikke opfordrer borgerne til at være på udkik efter mistænkelige ”danskere”, ”asiater” eller enhver anden person, der kunne have ”onde hensigter” virker det som en diskriminerende stempning af personer med en bestemt national og etnisk oprindelse.

4.4.5. Eksempel: Presseinvitation fra Københavns Politi:

D. 12. maj i år blev pressen inviteret til at besøge politiets ”kommandocentral” på Nytorv. I presseinvitationen stod der, at anledningen til invitationen var politiets øgede indsats mod lomme- og tasketyverier. Politiet opretter en særlig kommandocentral med et hotline nummer, hvortil man opfordrer borgerne til at ringe, hvis de oplever noget mistænkeligt eller overværer et tyveri.

I invitationen gives en beskrivelse af hvem gerningsmændene typisk er:

”Gerningsmænd - dag: Ses overvejende at være professionelle gerningsmænd m/k fra Østeuropa.
Gerningsmænd - nat: Ses overvejende at være mænd med status som asylansøger fra Algeriet, Marokko eller statsløse.”²⁶

Politiets beskrivelse af de typiske gerningsmænd går altså alene på etnicitet. Man kan undre sig over, hvad denne beskrivelse kan bruges til. Hvilken kriminalitetsforebyggende gavn har f.eks. oplysningen om ”statsløse gerningsmænd”? Hvordan afgør borgerne om folk er statsløse eller asylansøgere? Når politiet derudover alene angiver etnicitet i beskrivelsen af gerningsmændene, er det så det, borgerne skal reagere på? Der angives nemlig ikke andre karakteristika.

Ved at kaste en generel mistænkeliggørelse over de pågældende etniske grupper skaber man i lighed med eksemplet fra Gentofte en angst i befolkningen overfor disse og bidrager til at øge en generel fremmedfjendsk holdning. Uanset, at man har prøvet at være meget specifik med at udpege mulige

---

²⁵ Ritzau citat efter Lokalavisen; ”Politiet starter klapjagt på indbrudstyve”, 28.9.2010.

²⁶ Københavns Politi, Pressemeldelse 12/5-2011.

gerningsmænd (profiler) både mht. tidspunkt på døgnet og national oprindelse, så bliver det tværtimod til en endnu mere diffus advarsel til borgerne om at passe på alle, der ikke ser ud som rigtige danskere. Når man således udpeger ”statsløse” som mulige gerningsmænd, giver man alene borgerne mulighed for at forholde sig til, at der er tale om personer, karakteriseret ved ikke at være danske, men derudover kan de jo have vidt forskellig etnisk og geografisk oprindelse.

4.4.6. Eksempel: ”Romaers tunger er fulde af løgn”.

I dette eksempel er den etnisk profilering til gengæld helt konkret målrettet mod Romaer (sigøjnere) I Sønderjylland udtaler en Vicepolitinspektør bl.a. at:

”Man skal være opmærksom på Romaer som tigger efter penge, fordi de er løbet tør for benzin. Deres tunger er fyldt med løgn.”²⁷

Der er tale om en meget grov generalisering, som alene kan medvirke til at stemple en hel befolkningsgruppe som plattenslagere og løgnere.

4.5. Delkonklusion:

Politiet har en række beføjelser i forhold til at standse og visitere folk. Disse beføjelser er med tiden blevet udvidet i forhold til særlige situationer, f.eks. bandekrigen. De ellers gældende retssikkerhedsgarantier bliver sat ud af kraft med den begrundelse, at politiet skal have større mulighed for at bekæmpe alvorlig kriminalitet.

Danmark har dog ved ratificeringen af en lang række konventioner ladet sig binde af de internationale krav om overholdelse af menneskerettighederne, herunder forbuddet mod diskrimination. Uanset, hvilke beføjelser den danske lovgivning giver politiet, skal dette forbud altid overholdes, hvilket FN’s Menneskerettighedskomite og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået i deres retspraksis.

Der er ingen tvivl om, at det er nødvendigt, at politiet har beføjelser til at foretage en række indgreb over for borgerne i forbindelse med opklaring og standsning af kriminalitet. Vi erkender dette behov og er klar over, at politiet er nødt til at udføre deres arbejde og anvende de midler, de har behov for i borgernes interesse. Det har dog til dels været vores ønske med denne del af fremstillingen, at påpege at ressourcerne kunne være brugt bedre. Som beskrevet tidligere gav de 18.000 visitationer en opklaringsprocent på 1,73 %. Det vil sige at 98,27 % af visitationerne var unødvendige, og ressourcerne kunne have været brugt andetsteds. Politiet skal udføre deres arbejde, og vi vil fastslå, at der ingen modstrid er mellem dette, og det vi foreslår, nemlig at menneskerettighederne og anden international lovgivning overholdes, så at politiets virksomhed udføres uden diskrimination af etniske minoriteter. Ud over at etnisk profilering er ulovligt, viser

---

²⁷ Jyske Vestkysten/P4 Nyheder 15.6.2011

politiets egen statistik over de 18.000 visitationer ligeledes, at det ikke er effektivt. Politiets egne tal viser, at etnisk profilering på ingen måde gavner kriminalitetsopklaringen.

Afgørelsen fra FN's Menneskerettighedskomite *Rosalind Williams mod Spanien* fastslår, at etnisk profilering ikke kun medfører en krænkelse af de berørte personer, men at det ligeledes bidrager til udbredelsen af fremmedfjendske holdninger i befolkningen samt hindrer effektiv bekæmpelse af racediskrimination. Efter en beskrivelse ovenfor af de forpligtelser, Danmark har påtaget sig gennem ratificeringen af de forskellige konventioner, må dette siges at være grundlæggende i strid med de pågældende konventioner.

Som nævnt fik politiet udvidet deres beføjelser i forhold til at foretage visitationer i forbindelse med den verserende bandekrig. Der er i sådanne situationer endnu større behov for en kontrol af, at de gældende regler bliver overholdt, herunder menneskerettighederne. Når de ellers gældende retssikkerhedsgarantier bliver sat ud af kraft, er der en overhængende risiko for, at der vil finde etnisk profilering sted. Det var også dette Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog i *Gillian og Quinton mod Storbritannien*. Domstolen pointerede her, at når en stat indfører sådanne visitationszoner som de engelske – som kan sammenlignes med de danske – er der en overhængende risiko for, at der sker diskrimination af minoriteter fra eksempelvis Mellemøsten.

Det er vores opfattelse, at visitationer på gaden – særligt i forbindelse med bandekrigen – udgør en stor risiko for etnisk profilering fra politiets side, da indvandrergrupperinger er den ene del af "målgruppen" for politiet. Ud over bandekrigen er der også andre områder, hvor vi ser denne risiko. På terrorområdet er der ligeledes risiko for, at etnicitet spiller ind som en faktor i søgningen efter gerningsmænd. Også her er der stor risiko for, at der kommer en generaliserende holdning til etniske minoriteter fra Mellemøsten. Samme tendens ser vi ved toldkontrollen mellem Sverige og Danmark, hvor der allerede fra politisk side er gjort klart, at det særligt er kriminelle østeuropæere og illegale indvandrere, man vil få fat på ved grænserne. Også ved gadekontrol, ser vi en stor risiko for etnisk profilering, eksempelvis når der stoppes biler med fører eller passagerer med anden etnisk oprindelse. Der er altså en række områder, hvor risikoen for etnisk profilering er særligt høj og, hvor der bør holdes ekstra øje med, at lovgivningen overholdes. I takt med at de pågældende områder bliver strammet, retsgarantierne forsvinder og politiets beføjelser udvides, vil risikoen for etnisk profilering stige, og behovet for kontrol af politiets virksomhed vil forøges.

Kapitel 5. Kvalitativ dataindsamling

I forbindelse med det tværeuropæiske projekt "At Home in Europe" har Open Society Institute indsamlet data blandt borgere i København, der berører en række forskellige samfundsområder, herunder også deres forhold til politiet. Undersøgelsen er gennemført af Mustafas Hussein²⁸, der også var tilknyttet DRC's politiprojekt tilbage i 1998-1999 (NAPAP) og ikke mindst afsnittet om forholdet til politiet har derfor stor relevans for indeværende undersøgelse. Udover den dataindsamling, der består af politiets eget materiale i form af eksempelvis ovennævnte politirapport så har det været væsentligt at få givet stemme til de, der har været udsat for visitationer og kaste lys på deres oplevelse af mødet med politiet.

5.1 Undersøgelsens målgruppe

Denne undersøgelse er ikke en kvantitativ repræsentativ undersøgelse af en række tilfældigt udvalgte borgere. Tværtimod er undersøgelsen klart målrettet personer, der selv er blevet stoppet og undersøgt af politiet eller, som har førstehåndsindtryk fra tilstedeværelse i forbindelse med, at andre er blevet stoppet. Ud fra Københavns Politis egen undersøgelse betyder det, at målgruppen først og fremmest består af mænd, da stort set ingen af de visiterede i visitationszonerne har været kvinder.

Endvidere fremgår det af Københavns Politis tal, at det især er unge mennesker, man har visiteret, og det er derfor ganske oplagt at målrette undersøgelsen herefter. Det er som nævnt ikke formålet med den kvalitative dataindsamling at sikre et repræsentativt udsnit men at give personer med faktisk viden/indsigt mulighed for at berette om de konkrete oplevelser.

Dette betyder endelig, at selv om det ifølge Københavns Politi er ca. halvt/halvt mht. minoritets- og majoritets borgere blandt de stoppede, så vil det for formålet med indeværende undersøgelse være de etniske minoritets unge, der vil være særligt fokus på.

5.2. Kvalitativ dataindsamling generelt

Formålet med interviewene er at få formidlet interviewpersonernes egne unikke oplevelser af deres livssituation og konkrete møde med politiet. De menneskelige aspekter man som læser kan identificere sig med, uanset om man tilhører en etnisk minoritet eller majoriteten, er således i fokus.

Samtidig har vi været opmærksomme på, at kvalitativ dataproduktion er betinget af konteksten. Relationer mellem undersøger og informant, og mellem informanter indbyrdes, skaber forventninger til, hvad der må/skal siges og gøres, når undersøgeren er tilstede. Ethvert etnografisk felt er stratificeret, og hver gang undersøgeren forbindes med en aktør, påvirkes adgangen og selve dataproduktionen blandt andre aktører. Vore fortolkninger er derfor gjort med refleksive overvejelser omkring betydningen af egen subjektivitet og positionering.

Dette valg bygger på, at selvfremstillinger er kontekstuelle forhandlinger med andre mennesker og er medieret med social aktivitet. Diskurser og bagvedliggende forståelser, der inddrages i forskellige selvfremstillinger fortæller således noget om organisationskulturen og dennes betydning for interaktionen mellem majoritetsdanskere og "andre". Stereotypisering, stigmatisering, positionering og marginalisering (kort sagt diskrimination) såvel som ligebehandling i

---

²⁸ At home in Europe project: "Muslims in Copenhagen" Open Society Foundation 2011.

organisationer/institutioner afspejler sig i nogle selvfremstillinger blandt informanter med udenlandsk baggrund. Disse selvfremstillinger bliver ”strategier” for at opnå social prestige, påskønnelse, anerkendelse, (selv)respekt, accept eller blot et frirum i majoritetssamfundet samt for at få medindflydelse på, hvordan de kategoriseres og repræsenteres.

Vort fokus i den kvalitative dataproduktion har været rettet mod, hvordan processer, der opleves som ekskluderende og muligvis diskriminatorisk opleves af de enkelte deltagere. Vores interviews er foretaget med en særlig opmærksomhed på de normer, selvforståelser, diskurser og praksiser, der kommer til udtryk i den sociale interaktion, og på de barrierer og muligheder for etnisk ligestilling der forekommer i ”institutionskulturen”.

Den her type kvalitative data er en forudsætning for at kunne tilbyde meningsfuld anti-diskriminationstræning i virksomheder, offentlige institutioner og arbejdspladser som et led i deres tilpasning til en multietnisk virkelighed.

Undersøgelsens kvalitative tilgang vil eventuelt på et senere tidspunkt kunne suppleres med en senere kvantitativ dataindsamling blandt et repræsentativt udsnit af udenlandske deltagere og/eller deltagere med dansk statsborgerskab men med en anden national eller etnisk oprindelse end dansk. Styrken ved de kvalitative interviews er blandt andet, at man herigennem kan få identificeret problemstillinger, som man ikke på forhånd ville have været opmærksom på at inddrage i et spørgeskema. Dataene kan således bruges som udgangspunkt for formuleringen af en eventuelt senere kvantitativ undersøgelse.

Det er derfor også vigtigt at understrege, at udvælgelsen af deltagere ikke er et forsøg på at være en repræsentativ udvælgelse, sådan som det ville være tilfældet, hvis der var tale om en kvantitativ undersøgelse. Det afgørende er, at få udvalgt en række informanter, som gennem en mere dybdegående samtale får lejlighed til at bibringe os synspunkter og sammenhænge, som vi ikke tidligere har været opmærksomme på.

Når det er sagt, så lad det også være sagt med det samme, at der alligevel er en række kriterier, som i større eller mindre omfang er indgået i vores overvejelser.

5.3 Fravalg af informanter

Først og fremmest kan der peges på det fravalg, som består i, at vi ikke har interviewet personer, som ikke selv er blevet stoppet af politiet, eller som har været umiddelbart vidne til at andre er blevet stoppet og undersøgt.

Det er også klart, at der ikke vil optræde medlemmer af DRC’s bestyrelse, medarbejdere eller andre med tilknytning til DRC m.v. , selv om der kunne være personer i denne gruppe, der har været udsat for visitation.

Dette skyldes, at disse personer for så vidt allerede kommer eller kan komme til orde overfor os. De vil med andre ord ikke opfylde kriteriet for at kunne bibringe os med nye synspunkter og sammenhænge, som vi ikke tidligere har været opmærksomme på.

Herudover er der ved udvælgelsen blandt andet lagt vægt på følgende kriterier.

5.4 Geografisk kriterium

For det første er der lagt vægt på, at personerne selv har oplevet på deres krop eller umiddelbart været vidne til visitering – derfor er primært Nørrebro men også Frederiksberg inddraget i undersøgelsen. Enkelte personer er dog inddraget fra Københavns Vestegn (Hundige) for at give mulighed for at få andre erfaringer inddraget i det kvalitative datamateriale end ”københavnerne”.

5.5 DRC interviews

Dokumentations- og Rådgivningscenter om Racediskrimination (DRC) har således i efteråret 2010 foretaget interviews i form af fire fokusgrupper bestående af unge mænd om deres oplevelser med politiet og visitationszonerne i København. DRC har i alt interviewet 20 unge mænd i aldersgruppen 17-24 år. Deltagerne har primært bopæl i og omkring Nørrebro, og de har anden etnisk oprindelse end dansk på nær 2 deltagere. Alle deltagere er enten i gang med en ungdomsuddannelse, droppet ud af en eller har et fuldtidsarbejde.

Interviewet af fokusgruppe 1 er foretaget i DRC's lokaler på Nørrebro, mens interviewet af fokusgruppe 2 er udført på ungdomsklubben '1st Floor', Nørrebro. Den 3. fokusgruppe mødtes i ungdomsklubben 'Ressourcecenter Ydre Nørrebro' (RCYN), og den 4. fokusgruppe blev gennemført på Frederiksberg Teknisk Gymnasium. Alle deltagere har haft førstehåndsoplevelser med politiet som følge af visitationszonerne på Nørrebro og i indre København.

Fokusgrupperne er blevet stillet spørgsmål under følgende overskrifter²⁹:

- Nørrebro som bydel og mediernes rolle
- Visitationszoner generelt
- Følelsen, at blive stoppet/visiteret
- Oplevelser med politiet
- Tillid til politiet
- Klagevejledning og dokumentation
- Danskhed
- Etnisk politi

Inden opstarten på fokusgrupperne afprøvede vi dog spørgeguiden på en enkelt person, for at se om de pågældende emner/spørgsmål var relevante og, hvordan interview situationen ville kunne virke.

I forbindelse med dette enkeltmands interview kom der i sig selv en række interessante problemer frem, som var med til at målrette den endelige spørgeguide til vores gruppe interviews. Eksempelvis

---

²⁹ Se bilag 3.

den rolle som betjente med anden etnisk oprindelse kommer til at spille i visitationssituationer har været et emne som vi har fået særligt fokus på som følge heraf.

5.5.1. Nørrebro som bydel og mediernes rolle:

De fleste unge interviewede bor på eller omkring Nørrebro og har gjort det hele deres liv. For de unge er Nørrebro deres hjem, en hyggelig og tryk bydel, men til tider en krigszone. Der er bred enighed om, at Nørrebro er blevet centrum for kriminalitet og skyderier, og at det især er slemt, når bandekrigen er på sit højeste. Som en multikulturel og multireligiøs bydel føler de unge sig tæt knyttede til Nørrebro, da de er født, opvokset, gået i skole og har venner og familie her. De mener, at man skal bo på Nørrebro og kende bydelen og dens beboere, før man som person eller medium begynder at udbrede fordomsfulde holdninger om ”de unge fra Nørrebro”. Ifølge de unge har medierne en stor medskyldig rolle i at fremstille Nørrebro negativt:

”Medierne overdriver og er med til at gøre Nørrebro til et farligt sted i andre folks øjne”

Deltagerne i vores fokusgruppe mener, at det konstante negative fokus i medierne på Nørrebro, medvirker til at politikere og politiet adopterer disse holdninger, hvilket går ud over de unge på Nørrebro:

”Medierne er med til at give et billede af unge indvandrere som ballademagere, så politiet får et dårligt indtryk af udlændinge.”

Medierne har også en stor betydning for de unges viden i relation til visitationszonerne i København. Deres viden om visitationszonerne kommer nemlig primært fra nyhedsmedier og ikke fra lærerne på deres skoler eller fra politibetjentene på gaden.

Deltagerne er enige i, at medierne skal give et bedre billede af unge med anden etnisk baggrund og bruge deres midler til at gøre opmærksom på forholdene for de unge på Nørrebro i stedet for at være med til at øge usikkerheden i bydelen og dermed bidrage til politiets og befolkningens negative billede af de unge. De unge føler, at Nørrebro i perioder bliver et usikkert område, hvor den massive polititilstedeværelse får dem til at føle sig utilpasse og fremmedgjorte.

5.5.2. De unges oplevelser med visitationszoner:

Alle deltagere har haft negative oplevelser med politiet efter etableringen af visitationszonerne i København. Deltagerne giver udtryk for, at man kan mærke tydelig forskel på antallet af visitationer, når der har været fokus på Nørrebro i medierne. Størsteparten af fokusgruppedeltagerne er alle blevet visiterede indenfor den sidste måned forud for interviewet. De fortæller, at man i perioder med visitationszoner bliver visiteret dagligt. Ingen af deltagerne har tal på, hvor mange gange de er blevet visiterede. For deltagerne er det blevet en del af hverdagen at blive stoppet af politiet på Nørrebro uden nogen grund. Ifølge dem bliver de både visiteret på gaden og i bil – og især, hvis man er i en større gruppe.

”Hvis man er en gruppe udlændinge på to-tre stykker, bliver man stoppet lige meget hvad.”

Deltagerne fortæller, at de hyppigt bliver stoppet ved Nørrebro Station og på Strøget men især omkring området ved Mjølnerparken og Aldersrogade på Nørrebro, hvor mange af dem bor:

Flertallet af deltagerne oplyser, at de ikke får at vide, at de befinder sig i en visitationszone, når de bliver stoppet af politiet. Det fremgår også, at størsteparten ikke skelner mellem, om der er en visitationszone eller ej, da de ikke mærker nogen forskel, når de bliver stoppet. Enkelte forklarer dog at en visitationszone medfører, at politiet kan stoppe dem, når de vil.

En af deltagerne fortæller, hvordan en typisk visitation finder sted:

”Når politiet stopper os, får vi typisk ingen forklaring. De beder os bare om at stille os op ad væggen. Politiet plejer at spørge, hvad vi laver og, hvor man skal hen. Andre gange siger de, at der er sket noget i området, og så bliver vi visiteret. De tager altid vores navne.”

En visitation kan tage alt fra et par minutter til en halv time. Hvis den visiterede brokker sig over politiet, kan visitationen trække ud og blive værre, eksempelvis ved at den visiterede skal tage noget af sit tøj af.

Det fremgår af deltagerne svar, at de alle er bekendte med visitationszonerne, og at disse har medført, at de ofte bliver visiterede.

5.5.3. De unges holdning til visitationszonerne og følelsen af at blive visiteret:

De unge er enige i, at det værste ved en visitation er ydmygelsen og, hvad deres omgivelser tænker om dem. De føler sig især pinligt berørte, hvis visitationen foregår foran familie eller venner:

”Alle kan se det og så tror de, at jeg laver ballade”

”Det er hårdt, når jeg bliver visiteret i gården, hvor jeg bor, fordi mine forældre og deres venner kan se det, og det får mig til at ligne en kriminel, selvom jeg ikke har gjort noget.”

Deltagerne fortæller, at det især er ydmygende, hvis de bliver stoppet og visiteret midt på vejen. Det er blandt andet også fordi de frygter, at de forbigående bliver overbeviste om, at deres fordomme om unge indvandrere er korrekte:

”Folk stopper op og kigger og tror, at man er kriminel, fordi man er indvandrer.”

Deltageren fortæller videre, at han ikke synes, at det var slemt i starten, men efterhånden som visitationerne er blevet hyppigere, er han blevet træt af det:

”Det er surt, at indvandrere bliver set på en sådan måde.”

For størstedelen af deltagerne er visitationer blevet en rutine i deres hverdag. De har alle vænnet sig til at blive visiterede, og mens de i starten var nervøse og intimiderede, føler de sig nu magtesløse og vrede. En af deltagerne fortæller, at han er vred på sig selv over, at han har vænnet sig til at blive visiteret:

”Jeg ved at det er forkert. Jeg er klar over at jeg bliver visiteret så mange gange, fordi jeg er indvandrer. Man bliver ked af det, når man prøver at gøre sit i samfundet og stadig bliver behandlet forkert.”

Generelt er deltagerne forstående overfor politiets arbejde. Mange er indforståede med, at der foretages visitationer, og at etableringen af zonerne kan være en nødvendighed. Der eksisterer dog mellem alle deltagerne enighed om, at man som indvandrer må finde sig i at blive visiteret oftere end resten af den danske befolkning og, at dette anses for at være et legitimt fænomen. Oplevelsen af at blive visiteret er samtlige deltagere enige om, er ydmygende, hvilket er det værste. Samtidig udtrykkes en frustration over det billede, der gives udadtil overfor familie og udenforstående.

5.5.4. De unges oplevelser med politiet:

Visitationszonerne har medført, at deltagerne er i hyppig kontakt med politiet. Adskillige oplevelser går igen hos vores deltagere, og at der er visse forhold, alle er enige om, er udtryk for faktum. Herunder er der en udbredt enighed om, at politiet har magt og, at denne magt er til at tage og føle på i en visitations situation.

”Politiet har magt, og de opfører sig som om de godt er klar over det.”

Alle deltagere er helt overbeviste om, at det mest er unge med en anden etnisk baggrund, der bliver stoppet. De mener, at politiet forskelsbehandler unge med anden etnisk baggrund uden saglig grund,

og denne formodning bliver stærkere, da en af de få etniske danskere fortæller om sin oplevelse af at blive visiteret:

”Jeg var på vej hjem på cykel, da jeg blev stoppet af en politibetjent, der oplyste, at jeg befandt mig i en visitationszone. Jeg var lidt nervøs, men blev forsikret om, at der var tale om et rutinecheck, og at jeg ikke blev stoppet, fordi jeg havde gjort noget forkert. Jeg blev behandlet godt og følte mig ikke truffet, da politibetjentene stoppede fem andre cyklister umiddelbart efter mig.”

Vi hører adskillige historier, hvor deltagerne selv har oplevet en forskelsbehandling i forhold til deres danske venner. En af disse er følgende:

”Vi var tre venner ude ved vores gård. Så ser vi, at der er brand i en busk, som vi prøver at slukke. Så kommer politiet forbi, og vi bliver tjekket. To af os blev taget med på stationen, mens de sagde til vores ven, som er etnisk dansker, at han bare skulle gå hjem.”

”Hvis jeg sidder i bilen med mine tre udenlandske venner, bliver jeg altid stoppet men aldrig, hvis min danske kæreste er med os.”

”Jeg har aldrig set en dansker blive stoppet. Kun udlændinge.”

Der er bred enighed om, at man er sikker på at blive stoppet, hvis man færdes i en gruppe af unge med anden etnisk baggrund.

Ikke kun antallet i gruppen, men også påklædningen har en betydning for, om man risikerer at blive stoppet. De kan klart mærke forskel på politiets opførsel, alt afhængig af hvilket tøj de har på. De synes ikke, at de bliver stoppet, hvis de har pænt tøj på og ikke store trøjer og løse bukser:

”Hvis man går sammen med andre, der går i det tøj, bliver man stoppet.”

”Det er ikke i orden, at man skal tage noget andet tøj på for ikke at blive stoppet. Men jeg tænker stadig over, hvad for noget tøj jeg går med, og hvilket indtryk det giver.”

I bil har de unge også haft oplevelser med visitationer. En af deltagerne fortæller, at han har oplevet, at politiet har fået ham og hans venner til at stige ud af bilen og har tjekket den grundigt under motorrummet og reservedele m.v.

Mange af deltagerne har oplevet episoder med et brutalt politi, og selvom de er klar over, at politiet er gået for vidt, har ingen af deltagerne klaget over en politibetjent af frygt for repressalier. En af deltagerne fortæller om en særlig slem episode:

”En gang blev jeg visiteret sammen med min storebror og nogle venner ved hans varevogn. De var meget hårde. De tømte hele varevognen og skubbede os hårdt ind mod bilen. De gav en af drengene håndjern på, kom en hætte over hans hoved og satte ham foran hundeburet bag politibilen, så den kunne gø ham i hovedet.”

Deltagerne giver udtryk for, at visitationens hårdhed kommer meget an på politibetjenten, hans humør og, hvorvidt den visiterede viser attitude.

”Min bror fik både en lussing og blev sparket af politiet”

”Min storebror blev engang visiteret kl. 3 om natten. Politiet fik ham til at tage sine bukser af midt på gaden tæt på Nørrebro station. Det var ydmygende.”

En af deltagerne fortæller, at han har følt sig chikaneret af politiets kommentarer, selvom de ikke har visiteret ham. Han fortæller, hvordan en politibetjent prøver at provokere ham:

”Jeg bliver stoppet af en politimand, der sagde: ”Hvorfor går du og svinger med armene, er du ikke blevet opdraget ordentligt af din mor?”

Der er en udbredt enighed om, at politiet i mange tilfælde udnytter deres magtsituation til at intimidere de unge og til at provokere dem. Det er ligeledes et gentaget udtryk, at der ikke er nogle af deltagerne, der har set danskere blive visiterede. Denne opfattelse, sammenlagt med oplevelsen mange har haft, hvor de oplever ikke at blive visiterede, når de befinder sig i selskab med deres danske venner, men med sikkerhed, hvis de går med deres udenlandske venner, er med til at forstærke deres opfattelse af, at man som etnisk ung behandles anderledes fra politiets side.

Deltagerne føler sig således ekskluderet af samfundet, når politiet, som burde beskytte dem, behandler dem som andenrangs borgere

5.5.5. De unges tillid til politiet:

Deltagerne har generelt et forskelligt og til tider modstridende syn på henholdsvis politiet som institution og individuelle politibetjente. Der hersker generelt en stor tillid til politiet som institution blandt de unge. De mener, at politiet eksisterer for at hjælpe sine borgere som en håndhævende myndighed:

”Politiet er med til, at jeg føler mig tryk, hvis jeg fx skulle få begået tyveri i mit hjem”

Samtidig konstaterer de unge også at ”der både findes politibetjente, som er gode til deres job og andre, der ikke gør deres arbejde ordentligt”.

De lokale betjente blev dog beskrevet som de "gode" politibetjente. Det er typisk dem, der har deltaget i lokale tiltag som fodboldkampe og andre kriminalitetsforebyggende tiltag blandt børn og unge.

”Hvis man bliver stoppet i bilen uden at have kørekortet med, så får man ikke nogen bøde, når det er en, du kender. Når det er betjente udefra, giver de altid bøder”

Ifølge de unge er der for mange episoder med enkeltstående politibetjente, som resulterer i, at de får et negativt syn på politiet. De synes ikke, at politiet behandler dem som ligeværdige borgere. Blandt andet siger en af deltagerne:

”Jeg hader politiet. De møder mig og alle andre indvandrere som kriminelle”

En anden udtaler, at han føler sig ekskluderet af den lille procentdel, der behandler ham dårligt, selvom mange behandler ham godt.

Andre deltagere nærer en stor tillid til politiet og stoler på, at politiet taler sandt og handler i god tro. Blandt andet mener en af deltagerne, at politiet bare gør deres arbejde: ”Jeg føler ikke, at de har noget personligt imod mig.” Men alle deltagere er enige i, at det afhænger af den individuelle politibetjent.

De fleste deltagere mener, at politiet har en masse fordomme og omkring dem, som udfolder sig i deres møde med de unge. De konstaterer, at selvom de prøver at gøre noget godt, bliver der tænkt det værste om dem:

”De ringede til politiet for at få hjælp, politiet kommer og anholder ham, der ringede. Jeg føler at det aldrig var sket, hvis det havde været en dansker. Derfor tror jeg ikke på, at politiet vil hjælpe mig.”

Alle deltagere er enige om, at politiet er blevet mere aggressivt efter 9/11. En af deltagerne fortæller bl.a., at han havde haft indbrud i sit hjem, men politiet dukkede aldrig op.

”Jeg stoler på politiet, men tvivler på, at politiet stoler på os.”

Især mener de, at det er værst under bandekrigen og, at bandeenheden uden grund er særligt hårdhændet:

”Bandeenheden er voldelige imod os og smider os på gulvet eller op ad væggen”

Meget få deltagere har fået mere tillid til politiet efter etableringen af visitationszonerne. Blandt andet fortæller en af de unge:

”Jeg har været ude for nogle ting, der har gjort, at jeg ikke stoler på dem [politiet]. Det er ikke altid, at de bare gør deres arbejde. Selvom jeg har opført mig ordentligt, er jeg ikke blevet behandlet som ligeværdig.”

Et gennemgående udsagn hos fokusgrupperne er, at de føler, at politiet ofte misbruger deres magtposition. Dette medfører, at de unge typisk finder sig i meget fra politiets side, selvom de i nogle tilfælde kunne have haft lyst til at klage til politiet over deres opførsel. De udtaler, at en klage over behandlingen eller spørgsmål til politiets metoder bliver opfattet fra politiets side som en

provokation, hvilket i sidste ende kan føre til en anholdelse, hvorfor de fleste unge helt afholder sig fra at stille spørgsmålstejn ved politiets måde at behandle dem på.

”De taler hårdt til os, og man skal i hvert fald ikke prøve at svare igen!”.

”Det værste ved visiteringen er ydmygelsen, det sker ofte, hvis man brokker sig, at visitationen bliver værre.”

Generelt mener deltagerne, at politiet spiller en vigtig rolle i at gøre Nørrebro til et sted, hvor man føler sig hjemme og tryk. Generelt vil de som ofre for en ulovlig handling ty til politiet, men de er skeptiske omkring dens virkning. De unges tillid til politiet er dalet efter visitationszonernes etablering og deres hyppigere kontakt med politiet på gaden. De mener, at der findes politibetjente, der misbruger deres stilling og beboernes autoritetstro. Især spiller en berygtet politibetjent en afgørende rolle for de unges manglende tillid til politiet.

Kim

Alle 15 deltagere og 4 fokusgrupper har fortalt om en særlig aggressiv politibetjent fra Valby, som hedder Kim og bliver kaldt 'Blondie'. Han patruljerer som regel på Nørrebro, både i og uden for sine arbejdstider og har angiveligt sin politihund "Allah" med sig overalt.

”Han ved, at hunden i Islam er et beskiddt dyr, så han kalder sin hund Allah foran os som provokation”

Deltagerne fortæller, at han er særligt aggressiv, både verbalt og fysisk, og kan bl.a. finde på at pudse sin hund på de unge uden grund. De fortæller, at han kommer med racistiske og spydige kommentarer og 'patruljerer' også alene på Nørrebro uden for sine arbejdstider som civil. De mener, at politibetjente som ham bør fratages deres politiskilt, fordi han ikke beskytter borgerne i samfundet, men snarere indgyder frygt og had hos de unge, som distancerer sig yderligere fra politiets arbejde.

5.5.6. Klagevejledning og dokumentation fra politiet:

Ingen af deltagerne har fået dokumentation på, at de er blevet visiteret, og der er blandt de unge en generelt enighed om, at man ikke kan klage over politiets fremgangsmåde:

”De siger til os, at man ikke har ret til at klage, fordi politiet i visitationszonerne har ret til alt”

Når DRC spørger ind til, hvorvidt de får klagevejledning, fortæller de unge, at politiet til tider siger, at: ”de jo bare kunne prøve at klage,” på en nedladende og forhånende måde, der klart signalerer, at det ikke kan betale sig. I situationen med hundebiddene, kunne informanten ikke se, at der kunne være grundlag for en klagesag, idet han netop selv havde foretaget en ulovlig indtrængen.

”Det vil være godt at få dokumentation på, at man er blevet stoppet, fordi det er pinligt og hvis man har et bevis...”

De unge diskuterer et forslag om et system med kvitteringer for, hver gang man bliver stoppet. Men nogle af deltagerne er skeptiske omkring forslaget, da de ikke mener, at det danske samfund har udviklet sig tilstrækkeligt til, at et sådan system er funktionsdygtigt. I alle fokusgrupper er DRC blevet mødt med sådanne påstande:

”Politiet gælder for to vidner, hvilket betyder, at man skal bruge mindst 4 øjenvidner for, at en klage gør en forskel med hensyn til bevisbyrden”

”Politiet udnytter, at de unge ikke kender deres rettigheder, og visiterer dem også uden for visitationszonerne.”

I de perioder der ikke er etableret en visitationszone, som bemyndiger politiet til at stoppe og visitere borgere, skal politiet have en begrundet mistanke, der udmønter sig i en sigtelse. En af deltagerne udtrykker et generelt billede på, hvad de unge fra især Nørrebro og Vestegnen oplever:

”Politiet siger, at man er sigtet for våbenbesiddelse, så visiterer de én og dropper så sigtelsen. Der er ikke forskel på, om der er visitationszone eller ej. Vi bliver stoppet uanset hvad.”

Deltagerne er enige om, at klagevejledningen ikke er tilfredsstillende, og at det er grunden til, at de ikke udnytter muligheden at klage. Alle er ligeledes enige om, at dokumentation for visitation ville give dem en følelse af, at visitationen er udført legitimt, og at man måske kan undgå at blive stoppet op til flere gange indenfor en kort periode.

5.5.7. Danskhed:

Det øgede antal visitationer har medført, at deltagerne føler sig ekskluderede fra et samfund, som de er født ind i:

”Man føler sig ikke velkommen. Jeg kan se, når han [politibetjenten] har et had til mig, og jeg ved at grunden til, at han stopper mig, er, fordi jeg ikke er etnisk dansker.”

Disse oplevelser med politiet går ud over deres egen selvfølelse. Mange af deltagerne føler sig ikke som danskere, da de associerer danskhed med fremmedfjendskhed og intolerance:

”Efter 9/11 blev muslimer set på som terrorister, så kom muhammedtegningerne og muslimer blev set som hyæner, så kom bandekrigen, og nu bliver man set på som kriminel. Det er altid et negativt billede”

Et mindretal mener, at de er danskere, idet de har dansk pas og er født i Danmark, men de *føler* sig ikke som danskere, når både politi, regering og medier konstant ser ned på dem. For disse unge er danskhed både en formel anerkendelse men i høj grad også en anerkendelse fra samfundet.

5.5.8. Multietnisk politi:

Majoriteten af deltagerne er enige i, at det er politimænd med anden etnisk baggrund end dansk, der er de værste. Der bliver fortalt, at de næsten altid snakker grimt for at sætte sig i respekt overfor deres danske kollegaer.

Selvom der er enighed om, at de udenlandske politibetjente opfører sig værre over for de unge for at bevise noget overfor deres kollegaer, vil de unge dog stadig gerne have et mere multietnisk politi, så mentaliteten hos politiet kan ændre sig over tid.

5.6. Delkonklusion

De kvalitative data i kapitel 5 understøtter de data, som er fremlagt ovenfor i kapitel 4.

Med hjælp fra vores fire fokusgrupper bestående af unge mænd fra København har DRC villet skildre de unges forhold til politiet på Nørrebro og i Storkøbenhavn og derigennem italesætte nogle af de problemstillinger, der opstår under interaktionen mellem visiterede unge og politiet som ordensmagt. Ifølge de unge er politiets brug af etnisk profilering blevet et velkendt fænomen og en kendsgerning. Det er ikke hudfarve eller etnicitet alene, der tages i betragtning, men derimod spiller de unges tøjstil og væremåde også en rolle for, hvornår og, hvor ofte de bliver visiteret.

Dette betyder, at politiet ifølge de unge gør brug af grunde som race, hudfarve, etnisk oprindelse og/eller andre ydre kendetegn ved udøvelse af deres visitationsarbejde. Denne diskriminatoriske praksis, der er forbudt i medfør af dansk og international ret, er kendt mellem de unge med anden etnisk baggrund. Deres tro bliver understreget yderligere ved, at ingen af dem nogensinde har set en etnisk dansker blive visiteret eller blive behandlet hårdhændet af politiet uden grund.

Da det netop er ydmygelsen af at blive visiteret af politiet foran andre, skaber det større frustration hos de unge, når de bliver genstand for negative eller forudindtagede historier fra medierne. Medierne har derfor et stort ansvar overfor deres brugere at gøre opmærksom på forholdene vedrørende visitationer og forholdene på Nørrebro og få nuancerne med, således at de unge kan genkende sig i det billede medierne tegner af dem.

For mange unge med ren straffeattest er det blevet hverdag at blive udsat for visitationer uden nogen form for mistanke. Disse unge skelner ikke mellem at blive visiteret i eller uden for visitationszonerne, da den eneste forskel på politiets fremgangsmåde er, at de unge bliver sigtet for en lovovertrædelse, som senere frafaldes efter visitationen er overstået. DRC er især bekymret over, at disse 'huller' i praksis, som forstærkes af manglende dokumentation af visitationerne, sætter basale retssikkerhedsgarantier ud af kraft.

De psykiske implikationer ved at stå mål for gentagne visitationer bevirker, at de unge med anden etnisk baggrund føler sig ekskluderede og fremmedgjorte. Samtidig forstærkes de i deres overbevisning om, at det danske samfund er xenofobisk, der ikke kan rumme forskellighed, og et sådant samfund vil de ikke være del af.

Selvom de unge har lagt vægt på, at der også findes 'gode' politibetjente, er DRC også bekymrede over politibetjentenes væremåde under møderne med de unge. I beskrivelserne under interviewene kunne der ses en tendens, der viste, at de unge føler sig som andenrangsborgere i et samfund, de er født ind i, men ikke føler sig hjemme i.

DRC's opfattelse er, politibetjente under deres visitationsarbejde, bevidst og ubevidst, gør brug af etnisk profilering. Politiet som tryghedsgivende ordensmagt bliver et fjernere koncept for de unge, der dagligt oplever politibetjente misbruge deres autoritet og målrette deres arbejde mod unge mænd med anden etnisk baggrund. Kontrol med politiets virksomhed er derfor vital, hvorfor DRC mener, at der bør etableres et kvitteringssystem, som man har set i London, hvor politiet udsteder kvittering og skriftlig klagevejledning, hver gang der foregår en visitation. Dette vil også styrke de unges retsstilling og udligne magtforholdet mellem politi og borger (se i øvrigt nedenfor kapitel 6 med anbefalinger).

Kapitel 6. Konklusion og anbefalinger

Bandekonflikt og øget brug af våben i nattelivet betyder et skærpet behov for en politimæssig indsats for at sikre borgerne. DRC's undersøgelse viser da også, at alle, vi har talt med, erkender behovet for denne indsats, herunder, at visitation kan være en af de måder, som kan medvirke til at skabe tryghed i samfundet. Selv om der er fuld opbakning til målet, så er det dog samtidig klart, at midlet skal være meningsfuldt i forhold til målsætningen, og det kan være svært at få øje på, når der f.eks. i sommeren 2008 blev fundet 1 våben ved mere end 600 visitationer. Særligt når man på samme tid fandt mange våben ved andre former for politiindsats. Når visitationerne kun giver begrænsede resultater men udsætter en meget stor gruppe for ubehagelige oplevelser, risikerer vi, at der opstår spændinger mellem borgere og politi.

Sociale og/eller etniske konflikter er da også velkendte problemer i en række af de lande, vi normalt sammenligner os med, og det er et dilemma at opretholde ro, orden og sikkerhed med begrænsede ressourcer samtidig med, at det ikke må ske på en diskriminerende måde.

Unge mænd med indvandrerbaggrund har desværre ret konstant givet udtryk for, at der er et problem med diskrimination, f.eks. i undersøgelsen fra 2007³⁰, samt fra 2011³¹. DRC's undersøgelse er således en yderligere bekræftelse, af det vi allerede ved. Allerede i undersøgelsen fra 1999 har Professor Lars Holmberg da også påpeget problemstillingen. Han konkluderer ud fra sine feltstudier i Glostrup blandt politifolk at:

"De unge andengenerationsindvandrere har ret, når de mener, at politiet holder særlig øje med dem, også selv om de ikke er i færd med noget kriminelt. Og politiet har ret i, at de i mange tilfælde er henvist til at reagere alene på folks udseende og, at sådanne indsatser ikke nødvendigvis har racistisk baggrund."³²

Københavns Politi har da også allerede grebet fat i denne udfordring med strategipapiret fra 1999³³, hvor man fremhæver, at politiarbejdet ikke må udføres diskriminerende. Dette omfatter bl.a. politiets møde med borgerne i forbindelse med stop på gader, kontrol i lufthavnen m.v. På samme måde som indrejsekontrollen blev det også indskærpet, at kontrollen på gader og stræder skulle være ikke-diskriminerende. Det burde være en selvfølge, men har ikke desto mindre løbende givet anledning til problemer, i særdeles når standsningen blev fulgt op af egentlig visitation.

I stedet for at stille sig op og sige, at: "vi er ikke racister", og "der er slet ikke noget problem", så prøvede man fra politiets side, at adressere det dilemma som også Lars Holmberg påviser. Uanset om politifolkene sådan set bare passer deres arbejde, så kan dette i sig selv være problematisk, hvis det får karakter af strukturel diskrimination. Under kapitel med definitioner har vi redegjort for de 6 forskellige former for diskrimination, som går fra "direkte isoleret diskrimination" (enkeltpersoners

---

³⁰ Center for Samfundsanalyse: "Langt de fleste af drengene fra storbyen føler sig diskrimineret på baggrund af deres etnicitet, og de bringer det på bane i interview og samtaler uden at være blevet spurgt" 2007

³¹ Udgivelserne "Vrede unge mænd" og "Muslims in Copenhagen".

³² Holmberg 1999 side 160.

³³ Se bilag 1: "En væsentlig del af problemerne skal søges i socio-økonomiske faktorer, som politiet kan identificere, men ikke har indflydelse på <...>Det er derfor af stor betydning, at de etniske grupper opfatter politiet som retfærdigt, hjælpsomt og ikke-diskriminerende."

racistisk motiverede adfærd) over 4 andre former til den mildeste form - nemlig strukturel indirekte diskrimination (Institutionelle krav og procedure, der har en diskriminerende effekt).

Med strategien har politiet vist, at man ikke tolerer enkelte medarbejderes individuelle diskriminerende adfærd, og det førte da også til firing, da en medarbejder blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 266 b (den såkaldte racismeparagraf), fordi det er uforeneligt med den rolle som politiet spiller som repræsentant for statsmagten overfor borgerne, herunder de etniske minoriteter. Men derudover kan man se strategien som et forsøg på at gøre noget ved de mere indirekte og strukturelle former for diskrimination, som når man eksempelvis beslutter, at den interne udlændingekontrol ikke længere skal baseres på folks udseende, men derimod på om man i anden politimæssig sammenhæng bliver klar over at en person taler dårligt dansk. Når en person stoppes for at køre på cykel uden lys, og det viser sig, at han ikke taler dansk, er der et konkret grundlag for at bede om at se opholdstilladelse.

Der er for så vidt det samme krav, der, i medfør af retsplejeloven, skal stilles i alle tilfælde, hvor politiet påbegynder en politiforretning, og dette har med større eller mindre virkning forhindret en række potentielle konflikter i at opstå i mødet mellem politiet og de etniske minoriteter, idet man netop ikke ensidigt lagde vægt på folks udseende længere.

Desværre synes indførelsen af visitationszonerne, hvor man giver mulighed for at fravige retsplejelovens regler, radikalt at have ændret den mere positive situation tilbage i retning af situationen før 1999. Her bliver risikoen for strukturel og indirekte diskrimination igen overhængende, og som nævnt har der endda været tale om eksempler på grovere former for diskrimination.

Man kan sige, at visitationer ikke behøvede at medføre diskrimination. Hvis politiet havde ubegrænsede ressourcer, så kunne man teoretisk set stoppe og kropsvisitere samtlige borgere, når de bevægede sig ud i det offentlige rum (forlader deres private område eller bevæger sig ind over grænsen fra udlandet m.v.) og dermed opnå maksimal sikkerhed UDEN at diskriminere mod nogen pga. etnisk oprindelse, køn m.v. (fordi alle bliver undersøgt).

Situationen er naturligvis absurd, idet vi som samfund, hverken ville udsætte alle borgere for en sådan ubehagelig behandling, som i langt de fleste tilfælde ville være ubegrundet, og fordi ressourceforbruget ville være enormt og helt ude af proportioner med indsatsens (manglende) resultater. Med afgørelsen fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i 2010 i Gillian og Quinton mod Storbritannien har vi da også fået opstillet et generelt værn mod udviklingen imod et sådan overvågningssamfund. For selv om et sådan samfund er utænkeligt for os, er det dog samtidig en udvikling, som ikke desto mindre er på vej bl.a. med den lovgivning, der gør det muligt at indføre lokale visitationszoner i afgrænsede perioder.

Det retssikkerhedsmæssige udgangspunkt er fortsat baseret på et krav til politiet om en konkret mistanke, før de skrider til indgreb overfor borgerne. Visitationszoner er udtryk for en undtagelse til det generelle princip, hvorefter borgerne inden for en afgrænset lokalitet må tåle, at politiet søger efter våben, uanset om der er et konkret mistankegrundlag eller ej.

Fra et ikke-diskriminations synspunkt kan det fastslås, at Visitationszoner som udgangspunkt ikke er noget problem. Hvis man igen forestiller sig, at man indenfor en afgrænset geografisk lokalitet stopper og undersøger samtlige borgere, der bevæger sig i det offentlige rum, er der ikke tale om diskrimination. Men her opstår alligevel risiko for (indirekte) diskrimination, når politiet udvælger

det område, der skal gøres til genstand for en visitationszone (Er det et område med mange etniske minoriteter, eller er det en jævn befolkningssammensætning?). Dette problem har man ”løst” ved i lange perioder (15. september 2008 til 19. januar 2010), at have gjort hele københavnsområdet til en stor visitationszone. Omvendt da man i sommeren 2010 alene havde en zone omkring Tingbjerg, der har en overvejende minoritetsbefolkning. Fra et ikke-diskriminationssynspunkt er det her helt afgørende, at politiet konkret kan henvise til begået kriminalitet, der gør det nødvendigt og hensigtsmæssigt, at der opretholdes zoner i kortere eller længere tid.

Dertil kommer, at inden for visitationszonerne er det naturligvis ikke samtlige borgere, der bliver undersøgt, hvorfor risikoen for diskrimination i høj grad er til stede i forbindelse med den konkrete udvælgelse, der finder sted. Risikoen er derudover, at fordi zonen har en særlige karakter af undtagelse til de almindelige regler, vil der være en tendens til, at man fra politifolkenes side overser, at man forsat er underlagt et krav om ikke at diskriminere i forbindelse med udførelsen af de særlige beføjelser.

Endnu mere bekymrende er dog en mulig udvikling, hvor der generelt sker et skred i forhold til politiets overholdelse af ”mistankekravet” i alle de områder, hvor der ikke er indført zoner. Allerede undersøgelsen fra Glostrup i 90’erne viste, at der kan være situationer, hvor politifolkene har stoppet en borger pga. fornemmelser men mangler et konkret mistankegrundlag.

Københavns Politis tal viser, at de visiterede er unge mænd, og de etniske minoriteter er i denne sammenhæng overrepræsenteret i forhold til deres andel af den samlede befolkning. Vi har også givet to eksempler på politirapporter, hvor to afrikanske mænd kommer gående på Nørreport station og hhv. kommer kørende sammen i bil (med udenlandske nummerplader).

I begge tilfælde er det konkrete ”mistankegrundlag” ikke oplyst. Hvad er det for en lovovertrædelse man tror man er i gang med at opklare? Det oplyses, at bilen ”rutinemæssigt bliver bragt til standsning”. Den pågældende ”mistanke” er på ingen måde konkretiseret, og føreren af bilen bliver da heller ikke sigtet for noget, og der findes ingen våben i bilen. Derimod er hans passager (som også er afrikaner) ulovligt i Danmark, og derfor kan man tale om en ”bifangst”, som er en tilfældighed i den konkrete situation.

På helt samme måde med de ”to afrikanere” på Nørreport Station, hvor man heller ikke har oplyst nogen konkret anledning til, hvorfor man retter henvendelse til de pågældende personer. Da de er blevet tiltalt, viser de tegn på nervøsitet, og nu mener man, at den ene afrikaner har røde øjne, som kan være påvirket af narkotika, men der kan også være mange andre grunde til de røde øjne. I den sag, som er omtalt i rapporten, var den kropsvisiterede ikke i besiddelse af narkotika (eller påvirket), men han havde en hobbykniv, og så var der alligevel ”bid”.

I eksemplet med de to kolleger der kører hjem sammen, har vi heller ikke nogen oplysninger om det konkrete mistankegrundlag for standsningen. Det, der står klart, er at der ikke findes noget våben i bilen eller på føreren eller passageren. Det kan også konstateres ud fra politiets video, at der er en åbenbar forskel i politiets behandling af henholdsvis den danske fører og passageren, der er af anden etnisk oprindelse end dansk.

Eksemplerne understreger derfor fuldt ud Lars Holmbergs konklusion, hvorefter de unge har ret i, at de bliver udsat for en mere nidkær overvågning, fordi de har anden etnisk oprindelse end dansk,

men at dette ikke nødvendigvis er fordi politifolkene er fordomsfulde, men fordi de handler ud fra strukturer som er direkte eller indirekte diskriminerende.

Med denne konklusion fra 1999 som ikke er blevet mindre korrekt i 2011, kan vi herefter stille spørgsmålet om problemet med et stigende antal våben i samfundet så retfærdiggøre, at vi som borgere herunder også de etniske minoriteter må tåle det indgreb som visitationer er udtryk for. Her er det klart, at hvis midlet kan påvises at være effektivt til opnåelse af målet om øget sikkerhed, så kan det være noget vi må tåle.

De sparsomme danske tal synes dog umiddelbart at tale for, at indgrebet ikke står mål med resultatet. Her kan det være nyttigt at sammenligne med en stor Hollandsk undersøgelse, der også omfatter en toårig periode (2002 til 2004), hvor man lavede præventive kropsvisitationer i jagten på våben. I Amsterdam blev mere end 32.000 personer undersøgt, men der blev alene fundet 702 våben og den samlede opklaringsprocent var 2,4 %. Det blev samtidig konkluderet, at der havde været en overrepræsentation af etniske minoriteter blandt de undersøgte personer, og det hollandske politi brugte uforholdsmæssigt mange timer med meget begrænsede resultater (I Amsterdam var der brugt 12.000 mandetimer). Det konkluderes derfor, at midlet ikke stod mål med indsatsen, herunder ressourceforbrug og det ubehag det påførte borgerne, hvorfor man opgav brugen af visitationer. Det er derfor interessant at Københavns Politis tal i sommeren 2008 viste mindre end 1 % opklaring og i perioden fra 2008 til 2010 alene nåede op på 1,7%. Sammenlignet med Holland har vi med andre ord endnu større grund til at opgive midlet med visitationszoner.

Brugen af visitationszoner er da også blevet væsentlig mere begrænset og målrettet det seneste års tid, men problemet er bare, at de unge mennesker vi har talt med oplever en række episoder, hvor politiet i realiteten fortsat opfører sig som om, de befandt sig i en visitationszone.

DRC finder det derfor bekymrende, at vi både ud fra politiets eget materiale og fra interviews med unge, der har været kropsvisiteret, ser en manglende konkretisering af mistankegrundlaget, hvor det mere har karakter af "fiskeri". Det er stærkt problematisk, at politifolk i København siden 1999 har haft stående ordre om IKKE at stoppe personer alene pga. deres udenlandske udseende, og man så alligevel stopper to personer på Nørreport, med angivelse af at de er afrikanere.

På denne baggrund er det relevante spørgsmål, om Københavns Politis strategi fra 1999 overhoved er gældende i dag, eller om man i realiteten har valgt at se bort fra de instrukser som den indeholder til medarbejderne? På baggrund af det stigende antal våben og bandeproblemer kan man måske argumentere for, at der er behov for at revidere strategien, men i så fald bør man melde klart ud, hvad der så er den gældende politik på området. I modsat fald er vi tilbage i de problemer med risiko for strukturel og indirekte diskrimination, som strategien var et forsøg på at imødegå.

DRC glæder sig over en række større våbenfund³⁴, der formentlig er lykkedes pga. oplysninger fra personer med kendskab til disse gemmesteder. Det bemærkes, at disse fund er sket uden brug af visitationer. Det er således DRC's frygt, at med brugen af mere eller mindre formålsløse visitationer (med ringe opklaringsprocent) har man ydmyget en række personer, der ellers kunne have været væsentlige leverandører af oplysninger, der kunne føre til våbenfund. Det er således interessant, at i perioden, hvor visitationer stod på deres højeste har politiet offentligt meldt ud at de mangler oplysninger fra borgerne i forbindelse med opgøret mellem HA/AK81 og indvandrerbanderne³⁵.

Som det er fremgået af vores undersøgelse, har de unge da også i udgangspunktet vist stor forståelse for betydningen af politiets arbejde med at konfiskere de ulovlige våben. Samtidig har det desværre også givet udtryk for, at de gentagne visitationer har påvirket deres motivation for at samarbejde

---

³⁴ Ritzau "Maskinpistoler og rifler i våbenfund i tingbjerg" 6. marts 2011.

³⁵ Ritzau "Politiet mangler oplysninger" 15. oktober 2009.

med politiet i det hele taget. Dette taler for, at godt professionelt politiarbejde bør fokusere på at forbedre relationerne til de mulige vidner, som kan medvirke til opklaringen af disse alvorlige forbrydelser, i stedet for det massive ressourcespild som visitationer er udtryk for samtidig med, at det formentlig forringer muligheden for at skaffe de nødvendige informationer til opklaringsarbejdet.

6.1. anbefalinger:

6.1.1. Generelle anbefalinger vedr. etnisk profilering

Det er indlysende, at betjentes offentlige racistiske ytringer er uforeneligt med et arbejde i politiet, men samtidig bør det også gøres klart, at diskrimination ikke nødvendigvis er et udslag af direkte fordomsfulde holdninger. Diskrimination kan også være indirekte/strukturel, og det er derfor afgørende nødvendigt, at politiet bliver opfattet som retfærdigt, hjælpsomt og ikke-diskriminerende af de etniske minoriteter.

Særligt omkring etnisk profilering betyder det, at der ikke alene lægges vægt på personers (fremmedartede) udseende, når der foretages gadepatruljering.

Enhver "gade-politiforretning" bør således fra start være klart defineret sådan, at det i en efterfølgende politirapport kan oplyses, om man var ude efter våben, overtrædelser af færdselsloven, intern udlændingekontrol, m.v.

Der bør desuden indføres et kvitteringssystem, så alle, der er blevet udsat for visitation, modtager en standardformular med oplysninger om tid og sted for indgrebet og, hvorfor indgrebet har fundet sted.

Formularen bør samtidig indeholde oplysninger om klageadgang, herunder, hvor og, hvordan der kan rejses hhv. dispositions- og/eller adfærdsklage.

Det kan i den forbindelse også anbefales, at formularen forsynes med nummeret på den betjent, der har gennemført politiforretningen og, der i givet fald måtte skulle klages over.

Der bør indføres permanent landsdækkende statistikindsamling som den, der blev lavet i perioden 2008 til 2010 i København, hvoraf det bl.a. vil fremgå fordelingen mellem indfødte danskere og personer født i udlandet (eller født i Danmark af forældre født i udlandet).

6.1.2. Anbefalinger til Københavns Politi

DRC finder, at Politidirektørens meddelelse fra januar 1999; "Strategi for forholdet til de etniske minoriteter" er et helt unikt arbejdsredskab til at modvirke (strukturel) diskrimination i politiarbejdet og anbefaler derfor, at det bliver opdateret og gjort kendt for medarbejderne i form af en ny Politi Direktørens Orientering.

Vi anbefaler, at man lader medarbejdere med anden etnisk oprindelse mødes og drøfte, hvilke særlige udfordringer de stilles overfor i krydsfeltet mellem selv at have minoritetsbaggrund og situationer, hvor der skal foretages politiforretninger overfor etniske minoriteter.

Anbefalinger i forbindelse med brugen af visitationszoner:

Indførelse af zone skal kunne begrundes konkret med henvisning til kriminalitet begået i området.

Zoner må ikke indføres i indvandrer-tætte områder uden en tydeliggørelse af formålet med indførelse i netop dette område (hvad vil man opnå, og hvornår er målet nået).

Forsøge andre metoder til målopfyldelse – efterretningsvirksomhed – til at opfylde de opsatte mål inden man benytter zoner.

Zoner kan have en tryghedsskabende effekt, men bør ikke kunne indføres alene med dette formål.

6.1.3. DRC har desuden spurgt informanterne om de har anbefalinger.

- dokumentation, kvitteringer med info om rettigheder og klagevejledning.
- oplyse folk om deres rettigheder generelt.
- uafhængig klageinstans
- Uddannelse om racediskrimination på politiskolen: ”Indvandrere bliver allerede sat i bås ude på politiskolen. I stedet for perkere kalder de os nu ’gangsters’.
- et mere multietnisk politi.
- møde politi i klasseværelset, spille fodbold med dem. De kan ikke stille politiet spørgsmål, når de bliver stoppet, ellers risikerer man at blive anholdt for at være provokerende. Udligne magtforholdet.
- optagelser med kamera, når man bliver stoppet som bevis.
- medierne skal være på deres side.

6.1.4. Derudover har Institut for Menneske rettigheder en række anbefalinger³⁶:

1. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at politilovens § 6 ændres i overensstemmelse med dommen Gillian og Quinton mod Storbritannien fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

---

³⁶ Institut for Menneskerettigheder: ”Etnisk profilering i Danmark – dansk retsbeskyttelse inden for politiets arbejdsområde”, IMR 2011

2. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der udarbejdes nationale retningslinjer, som har til formål at forebygge etnisk profilering. Retningslinjerne bør indeholde en vejledning om, hvilke kriterier, der er saglige at inddrage som grundlag for et politiindgreb, og hvordan politiet kan forebygge etnisk profilering.
3. Institut for Menneskerettigheder finder det positivt, at elever på politiskolen undervises i etnisk profilering, og anbefaler, at træning i forebyggelse af etnisk profilering fortsættes efter endt uddannelse på politiskolen. Især vejledning fra overordnet politipersonale kan have væsentlig betydning for at forebygge etnisk profilering
4. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der udarbejdes nationale retningslinjer med fokus på håndtering og forebyggelse af etnisk profilering i forbindelse med grænsekontrol.
5. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i retningslinjerne for PET's behandling af personoplysninger samt Wamberg udvalgets kommissorium tilføjes retningslinjer vedrørende forebyggelse af etnisk profilering.
6. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at indsatsen mod anti-radikalisering baseres på objektive kriterier og fokuserer på klare indikatorer vedrørende adfærd og handlinger, som tyder på planlægning af eller direkte støtte til vold. Initiativer til anti-radikalisering bør ikke målrettes mod bestemte persongrupper på grundlag af de pågældendes religiøse overbevisning. Inddragelse af religion bør om nødvendigt alene anvendes som en bidragende faktor.
7. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der indarbejdes et specifikt forbud mod diskrimination, herunder etnisk profilering i politiloven. Forbuddet kan indsættes som et bærende princip i et nyt § 3, stk. 2, om almindelige bestemmelser for politiets indgreb.
8. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at muligheden for at foretage generelle undersøgelser af etnisk profilering introduceres i politiklagesystemet.
9. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Folketingets Ombudsmand foretager en generel undersøgelse af etnisk profilering foretaget af politiet.
10. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i Danmark foretages systematisk registrering af personer, som er i kontakt med politiet med henblik på at tilvejebringe statistisk materiale om politiets indsats over for borgerne set i forhold til de enkelte borgeres etniske oprindelse. Dette materiale kan afdække disproportionale mønstre og måle effektiviteten af politiets indgreb. Registreringen bør udvikles i samarbejde med Datatilsynet for at sikre overholdelsen af persondataloven.

Litteraturliste

Badse, Christoffer: "Klokken er mange... og nu skal du kropsvisiteres." i Advokaten 3/10

Center for Ungdomsforskning: "Gadedrengene", 2007

Costas, Iulius: "ID checks and police raids: Ethnic profiling in Central Europe" i "Ethnic Profiling by Police in Europe", Justice Initiatives, 2005

Harris, David: "Profiles in Injustice: Why Racial profiling Cannot Work", New York press 2002

Holmberg, Lars: "Inden for lovens rammer – politiets arbejdsmetoder og konkrete skøn", Gyldendal 1999

Institut for Menneskerettigheder: "Etnisk profilering i Danmark – dansk retsbeskyttelse inden for politiets arbejdsområde", IMR 2011

Ministry of Justice: "Statistics on Race and the Criminal Justice system – 2007/8", Ministry of Justice 2009

Open Society Justice Initiative: "Addressing Ethnic Profiling by Police: A report on the strategies for effective police stop and search project", OSI 2009

Open Society Justice Initiative: "Ethnic profiling in the European Union: Pervasive, Ineffective and discriminatory", OSI 2009

Open Society Justice Initiative: "I Can Stop and search Whoever I Want", OSI 2006

Open Society Justice Initiative: "Muslims in Copenhagen", OSI 2011

Rigsadvokaten; Domspraksis notat RA-2009-609-0053, senest opdateret d. 6. april 2011.

Soei, Aydin: "Vrede unge mænd", Tiderne skifter, 2011

van der Torre, E.J. og Ferwerda H.B.: "Preventive searching: An analysis of the process and the external effects in ten municipalities", Zeist 2005

Bilag

Bilag 1.

Politidirektørens Orientering no. 6, "Københavns Politis forhold til de etniske minoriteter 1999"

Strategi

Situation

De seneste årtiers indvandring har ændret befolkningssammensætningen i København fra et meget homogent samfund til et samfund bestående af mange forskellige etniske grupper. En stor del af de etniske minoritetsgrupper har andre livssyn og traditioner end vi er vant til. Dette vil ikke ændre sig og skal respekteres, så længe det ikke strider mod dansk ret.

Udviklingen går i retning af, at antallet af mennesker med ikke dansk baggrund, der bosætter sig i Danmark, vil stige.

Antallet af børn i København med udenlandsk herkomst udgør således i dag 24 % af samtlige børn. Det er af afgørende betydning for udviklingen af et harmonisk og trygt samfund, at integrationen af de etniske minoritetsgrupper sker i samarbejde med disse og i gensidig respekt.

Erfaringerne fra andre lande viser, at social isolation af immigranter let fører til forøget kriminalitet og uro.

Kriminalitetsudviklingen blandt unge med indvandrerbaggrund peger i retning af, at udviklingen i København vil gå den forkerte vej, medmindre man gør sig bevidst om problemerne og målbevidst søger at løse dem.

En væsentlig del af problemerne skal søges i socio-økonomiske faktorer, som politiet kan identificere, men ikke har indflydelse på.

Politiet spiller dog, som den mest synlige repræsentant for statsmagten og som den institution, der normalt står i første række, når sociale konflikter opstår, en meget væsentlig rolle i forholdet mellem de etniske grupper og den øvrige del af samfundet.

Det er derfor af stor betydning, at de etniske grupper opfatter politiet som retfærdigt, hjælpsomt og ikke diskriminerende.

I den forbindelse er det vigtigt, at medarbejderne i politiet ikke på baggrund af personers udseende og væremåde generaliserer ud fra de negative oplevelser, de har haft med kriminelle indvandrere, men gør sig klart, at langt de fleste indvandrere (95%) er lovlydige og respektable medborgere, der ønsker et godt forhold til politiet.

Generaliseringer ud fra personlige erfaringer med enkeltpersoner er udtryk for manglende professionalisme.

Politiets medarbejdere må også tage højde for, at ukendskab til dansk politis opgaver og beføjelser samt uheldige oplevelser med enkelte danske politifolk bevirker, at mange lovlydige indvandrere nærer skepsis overfor politiet, og at dette kan give anledning til misforståelser og konflikter.

For at nedbryde sådanne barrierer er det vigtigt, at politiet er i løbende dialog med indvandrerne og synligt tilrettelægger polititjenesten på en sådan måde, at den ikke virker diskriminerende, men i høj grad er indrettet på at tilgodese indvandrerens retsstilling.

Formål

Denne strategi har til formål at styrke tilliden og samarbejdet mellem Københavns politi og de etniske minoriteter og at identificere mulige konfliktområder og foreskrive løsninger på disse.

De mest åbenbare konfliktområder er,
- udlændingekontrollen,
- politiets indsats overfor diskrimination og racisme, og
- kriminalitet blandt indvandrene

Metoder

Udlændingekontrollen

Efter udlændingelovgivningen er det politiet, der har ansvaret for udlændingekontrollen. Denne kontrol gennemføres dels på grænseovergangsstederne, dels inde i landet.

Grænsekontrol

Politiet påser, at betingelserne for udlændinges indrejse er til stede.

Etnisk oprindelse er i modsætning til nationalitet og personlige forhold ikke noget relevant kriterium for, om en person lovligt kan indrejse i Danmark.

Dette indebærer, at det er nationalitetspasset og ikke den indrejsendes etniske udseende, der er afgørende for kontrollens intensitet.

Er der konkrete grunde til en nærmere kontrol, for eksempel at pågældende svarer til signalementet på en eftersøgt person, skal denne kontrol naturligvis foretages, men den kan ikke alene begrundes i den pågældendes hudfarve.

Personer med dansk nationalitetspas har ubetinget ret til at indrejse efter forevisning af pas og må derfor, uanset etnisk oprindelse ikke underkastes udlændingekontrol og skal i alle henseender behandles på samme måde som andre danske statsborgere.

Er der tvivl om, hvorvidt den indrejsende er i retmæssig besiddelse af dansk nationalitetspas, bør dette afprøves ved en kort ordveksling til kontrol af, om pågældende taler dansk. Er dette ikke tilfældet, vil det normalt kunne begrunde en nærmere undersøgelse af statsborgerskabet end den andre statsborgere gennemgår.

Så vel danske som udenlandske statsborgere, der underkastes nærmere kontrol, har krav på en forklaring og en høflig beklagelse, såfremt det viser sig, at de opfylder indrejsebetingelserne.

Intern udlændingekontrol.

Udlændinge over 16 år, der opholder sig her i landet, skal altid på forespørgsel kunne forevise rejselegitimation eller opholdstilladelse for politiet.

Danske statsborgere skal ikke medbringe legitimation eller dokumentation for deres statsborgerforhold.

Det er naturligt, at politiets udlændingekontrol i høj grad retter sig mod personer, der ser udenlandske ud, men da et meget stort antal danske statsborgere efterhånden er af udenlandsk afstamning, **kan udseende ikke længere anvendes som kriterium for denne kontrol.**

Intern udlændingekontrol skal herefter alene foretages, såfremt der efter gældende retningslinier skal foretages konstatering af identitet efter retsplejelovens § 750 og pågældende ikke taler godt dansk.

Afvigelse herfra kan alene foretages i forbindelse med planlagte aktioner mod illegal indvandring, der er godkendt af Københavns politis centrale ledelse.

Bilag 2.

Udskrift af videofilm af politiindsats

0.18 bilen stopper

Højre side:

0.26 Politimand åbner døren og siger noget.

0.31 Politimanden stikker hovedet ind i bilen og rækker over passageren, sandsynligvis for at spænde sikkerhedsselen op. Politimanden trækker sig herefter ud af bilen igen og lægger noget på taget.

0.40 Passageren bliver trukket i armen ud af bilen.

0.47 Passageren anbringes med hænderne på bilens tag og med ryggen til politimanden.

Politimanden forsøger at fjerne noget fra passagerens hånd (sandsynligvis en cigaret), passageren river sig lidt løs og smider den selv væk, hvorefter han igen placerer sine hænder på bilens tag.

0.58 Betjenten kalder over sin wakietaalkie.

1.05 To andre betjente ankommer.

1.20 Betjentene diskuterer, og den første peger mod bilen med tommelfingeren.

1.33 Betjenten rækker ned i passagerens bukselomme og gør det samme på modsatte side.

1.49 Passageren rykker hånden ned mod lommen, mens betjenten hurtigt placerer denne på bilen igen og forsætter visitationen.

2.00 Betjenten undersøger baglommer og ben.

2.15 Betjenten går væk fra passageren og peger på bilen.

2.17 Passageren vender sig om og tager hænderne i lommen, mens en anden betjent står ved siden af ham.

2.35 En betjent åbner bilens bagdør på højre side, mens en anden åbner bagagerummet. Begge gennemses grundigt.

3.11 Den første politibetjent dukker nu op igen sammen med endnu en.

3.14 Den første betjent taler til passageren.

3.42 Passageren hiver et kort op af lommen (ligner et arbejdsid-kort) og giver det til betjenten.

3.55 Betjenten peger gentagne gange på bilen. Passageren laver forklarende gestikulationer med den synlige hånd.

4.23 Betjenten kigger ind i bilen.

4.24 Gennemøgningen af bagagerummet afsluttes.

4.38 Passageren begynder at gå lidt væk fra bilen (langs), mens to betjente hiver fat i ham.

Passageren og en anden betjent går ud af billedet.

4.57 En betjent undersøger en jakke inde fra bilen, mens en anden betjent lyser med en lommelygte.

5.28 Den første betjent noterer.

5.53 Endnu en betjent ankommer.

6.17 Undersøgelsen af jakkens afsluttes, og den bliver smidt om på bagsædet af en betjent, der igen dykker ind i bilen.

6.30 Betjenten kommer ud og peger bag i bilen.

7.00 To betjente går i rask tempo væk fra bilen. Alle kigger hen til højre.

7.40 Den første betjent kommer igen ind i billedet.

7.54 Betjentene peger ligeud af gaden (væk fra bilen) og snakker.

09.03 En betjent og passageren kommer igen til syne. Betjenten åbner fordøren.

09.23 Betjenten og passageren forlader igen billedet.

9.54 Et salatfad kommer kørende i modsatte retning.

10.02 To betjente skubber bilen i gang.

Venstre side:

00.29 Betjent lyser ind i venstre side af bilen.

00.35 Betjent kigger ind af vinduet til førersædet og taler med føreren.

00.40 Betjenten åbner døren til bilen og siger noget til føreren.

00.48 Føreren stiger ud.

00.52 Betjenten undersøger førerens jakke og lommer.

01.02 Betjenten peger ned ad vejen.

01.19 Betjenten afslutter undersøgelsen og går ud af billedet.

01.19 Føreren bliver stående med ryggen opad bilen.

01.25 En ny betjent kommer hen til føreren. Han lukker døren en smule for at komme forbi.

01.32 Betjenten udspørger føreren og peger hen mod bagenden af bilen for at få ham til at flytte sig.

01.38 Føreren flytter sig mod bagenden af bilen, og læner stadig ryggen mod den.

01.40 Betjenten undersøger førersædet.

02.18 Betjenten stiger ud af bilen igen.

02.25 Betjenten bukker sig ned og undersøger førersædet igen.

02.33 En anden betjent giver føreren en lap papir, som han lægger ned i sin pung.

02.47 Betjenten udspørger føreren, mens han noterer

03.20 En betjent stiller sig tæt på føreren.

03.21 En betjent åbner bildøren til førersædet og går igen.

03.22 Betjenten giver føreren en alkoholtest, som han skal blæse i.

04.02 Betjenten undersøger testen, og forklarer angiveligt noget til føreren.

04.12 Betjenten noterer noget.

04.17 Føreren forklarer og peger hen imod passageren.

04.51 Betjenten lægger blokken fra sig og giver føreren håndjern på.

05.16 Betjenten forlader billedet, mens en anden træder tættere på.

05.31 Betjenten, der står tæt ved føreren, kigger ind på forsædet og går så længere væk.

06.19 En betjent undersøger førerens jakke.

06.30 Betjenten tager noget, der ligner en pung ud af jakken.

06.42 Betjenten putter det på plads igen og går væk.

08.04 Betjent åbner fordøren og læner sig ind. Hun bøjer sig ned og mærker.

08.19 Det samme gøres ved venstre bagdør.

08.27 Manden siger noget til betjenten, og hun åbner igen bagdøren og tager en mappe eller et dokument ud. Det diskuteres med de to andre tilstedeværende betjente.

08.51 Dokumentet lægges igen ind på bagsædet, og manden går ned mod politibilen og venter. En betjent sætter sig ind på forsædet.

08.59 De to betjente diskuterer

09.10 En betjent fører føreren væk fra billedet.

09.25 En betjent kigger ind ad forruden og taler med betjenten på førersædet.

10.02 To betjente skubber bilen i gang.

Bilag 3. Spørgeguide

Interview-guide til fokus gruppe interview

Fredag d. 23 april 2010

Baggrundsinformation

- Hvem vi er
- Om DRC
- Omkring projektet og dets formål
- Omkring interviewets formål og tilgang

Introduktion

- Navn, alder, beskæftigelse
- Bopæl og, hvor længe de har boet pågældende sted

Politiet og visitationszonen på Nørrebro

- Hvad ved I om visitationszonen på Nørrebro?
  - Brugen af visitationszoner
  - Hvad er forskellen på at blive stoppet af politiet og på at blive visiteret?

Erfaring med politiet og visitationszonen

- Er I nogensinde blevet stoppet og/eller visiteret?
  - Kan I beskrive, hvordan en visitation foregår?
  - Hvor bliver I stoppet og/eller visiteret?
  - Får I nogen dokumentation på, at I er blevet visiteret?
- Kender I nogen, der er blevet stoppet og/eller visiteret?
- Hvordan har jeres oplevelse været af at blive stoppet og /eller visiteret?
  - Sikkerhedsfølelse
  - Intimiderende
  - Bliver I vrede?
- Hvad er jeres holdning når I ser andre blive stoppet og/eller visiteret?
- Blander I jer, når andre bliver stoppet og /eller visiteret?

- Hvad er jeres generelle holdning til visitationszonen?
  - Hvem tror I, der bliver stoppet mest?
  - Tror I visitationszonen virker? Hvorfor, hvorfor ikke?
  - Kan I se fordele og ulemper ved visitationszonen?
- Hvordan påvirker visitationszonen jer?
- Hvordan påvirker det jeres syn på politiet?

Forståelse af politiet

- Hvad er jeres generelle holdning til politiet?
  - Gode og dårlige sider af politiet
- Har politiet fortalt jer om visitationszonen, f.eks. skolebesøg?
- Har I haft anden kontakt med politiet end på gaden, f. eks. har I været udsat for en forbrydelse?
- Bruger I politiet, hvis I ser noget ulovligt?
- Stoler I på politiet?